

Utbildningsutskottets betänkande

1988/89:UbU15

Anslag till gymnasieskolor, m. m.

1988/89
UbU15

ÅTTONDE HUVUDTITELN

I detta betänkande behandlas förslag som regeringen förelagt riksdagen *dels* i proposition 1988/89:100 bilaga 10 (utbildningsdepartementet) under punkterna B 18. Bidrag till driften av gymnasieskolor och B 19. Bidrag till åtgärder inom kommunernas uppföljningsansvar för ungdom under 18 år m. m., *dels* i proposition 1988/89:90 om ingenjörsutbildning (utbildningsdepartementet) jämte motioner.

Propositionerna

Proposition 1988/89:100

Bidrag till driften av gymnasieskolor

Regeringen har under punkt B 18. Bidrag till driften av gymnasieskolor (s. 91 – 117)

dels föreslagit

1. att riksdagen godkänner propositionens förslag om ramar för elevplatser i gymnasieskolan för budgetåret 1989/90,
2. att riksdagen godkänner propositionens förslag om ramar för elevplatser i gymnasieskolan för budgetåret 1990/91,
3. att riksdagen godkänner propositionens förslag om planeringsramar för elevplatser i gymnasieskolan för budgetåret 1991/92,
4. att riksdagen godkänner regeringens beslut i ett visst fall om filialutbildning på teoretiska studievägar (p. 2.4.1),
5. att riksdagen godkänner propositionens förslag om utvidgad försöksverksamhet med treårig yrkesinriktad utbildning i gymnasieskolan (p. 3.1.2),
6. att riksdagen till Bidrag till driften av gymnasieskolor för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 5 643 610 000 kr.,

dels

7. berett riksdagen tillfälle att ta del av vad som i propositionen anförts om tillämpningen av en utgiftsram för lönekostnader (p. 6. 1 st.),

8. berett riksdagen tillfälle att ta del av vad som i propositionen anförts om inriktningen för direktramarna för budgetåren 1992–1995,

9. berett riksdagen tillfälle att ta del av vad som i propositionen anförts om ökat nordiskt utbildningssamarbete (p. 2.6).

Bidrag till åtgärder inom kommunernas uppföljningsansvar för ungdom under 18 år m. m.

Regeringen har under punkt B 19. Bidrag till åtgärder inom kommunernas uppföljningsansvar för ungdom under 18 år m. m. (s. 117–119) föreslagit att riksdagen till Bidrag till kommunernas uppföljningsansvar för ungdom under 18 år m. m. för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 236 198 000 kr.

Proposition 1988/89: 90

Regeringen har i proposition 1988/89: 90 om ingenjörsutbildning föreslagit

6. att riksdagen med ändring av vad som föreslagits i prop. 1989/90: 100 bil. 10 till Bidrag till driften av gymnasieskolor för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag om 5 626 910 000 kr.,

7. att riksdagen godkänner förslaget om ramar för elevplatser i gymnasieskolan för budgetåret 1989/90,

8. att riksdagen godkänner förslaget om ramar för elevplatser i gymnasieskolan för budgetåret 1990/91,

9. att riksdagen godkänner förslaget om planeringsramar för elevplatser i gymnasieskolan för budgetåret 1991/92.

Propositionens hemställan 1–3, 4 delvis, 5 och 10 behandlas i utskottets betänkande 1988/89:UbU30. Hemställan 4 delvis behandlas i utskottets betänkande 1988/89:UbU19.

Motionerna

1988/89:Ub201 av Stina Gustavsson och Kersti Johansson (båda c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om behovet av en snar översyn om vissa utbildningars interkommunala ersättningsbelopp.

1988/89:Ub217 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om konsumtionslinjen och specialkurser inom konsumtionsområdet.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:L703.

1988/89:Ub224 av Birgitta Rydle och Elisabeth Fleetwood (båda m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att språkin-tresserade gymnasieelever bör få samma möjligheter som idrotts- och schackintresserade elever att träna och fördjupa sitt intresse på skoltid,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att s. k. språkgymnasier skall inrättas.

1988/89:Ub226 av Barbro Sandberg och Kenth Skärvik (båda fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att undervisning med inriktning mot kost och hälsa skall ingå i gymnasieskolans alla linjer,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en särskild utbildningslinje i gymnasieskolan, där de ämnen som i dag utgör karaktärsämnena på konsumtionslinjen ingår som grundelement.

1988/89:Ub234 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lärlingsutbildningen.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:N256.

1988/89:Ub235 av Elver Jonsson m. fl. (fp) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lärlingsutbildningen,

2. att riksdagen beslutar att införa en möjlighet att provanställa lärlingar.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:A225.

1988/89:Ub238 av Lisbeth Staaf-Igelström och Bo Finnkvist (båda s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om arbetsmiljöutbildning.

1988/89:Ub240 av Ylva Johansson m. fl. (vpk) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av att öka elevantalet på gymnasieskolans N-linje,

6. att riksdagen hos regeringen begär att SÖ får i uppdrag att utarbeta ett åtgärdsprogram för att förbättra rekryteringen till, och antalet examinerade från gymnasieskolans N-linje i enlighet med vad som i motionen anförts.

1988/89:Ub243 av Anna Wohlin-Andersson och Roland Larsson (båda c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att som ett första steg i försöksverksamhet med samarbete komvux–gymnasieskola medge att en teoretisk utbildning i Valdemarsvik inom EHS-sektorn får startas.

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att en IN-linje får startas i Kinda kommun,

4. att riksdagen beslutar att kommuner som vill och har underlag härför skall få bli huvudmän för sina gymnasielinjer.

1988/89:Ub245 av Bengt Kindbom och Gunilla André (båda c) vari yrkas

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fullskaleförsök med naturbrukslinjen. 1988/89:UbU15

1988/89:Ub247 av Sonia Karlsson och Torsten Karlsson (båda s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att den utbildningshuvudman som så önskar skall ges möjlighet att inrätta utbildning med intagning tre gånger per år till vård- och omvårdnadslinjerna inom gymnasieskolan.

1988/89:Ub248 av Eva Goës m. fl. (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om mer biologi/ekologi i gymnasieskolan.

1988/89:Ub251 av Karin Falkmer och Inger Ren (båda m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av att lanthushållsskolornas verksamhet fortlever och utvecklas.

1988/89:Ub258 av Gudrun Norberg m. fl. (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om syokonsulter och andra yrkesrådgivare inom skolans område.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:N277.

1988/89:Ub266 av Lars Werner m. fl. (vpk) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

1. att riksdagen till utrustning för gymnasieskolan m. m. för budgetåret 1989/90 anslår 5 milj. kr. utöver vad regeringen föreslagit till försöksverksamhet på treåriga yrkeslinjer.

2. att riksdagen till förenings- och kulturarbete för budgetåret 1989/90 anslår 15 milj. kr. enligt vad som i motionen anförts.

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om dimensioneringen av gymnasieskolan för läsåret 1989/90.

4. att riksdagen till ytterligare årselevplatser i gymnasieskolan för budgetåret 1989/90 anslår 25 milj. kr. utöver regeringens förslag.

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om den s. k. garantiresursen,

7. att riksdagen till den s. k. garantiresursen för budgetåret 1989/90 anslår 3 milj. kr. utöver regeringens förslag.

8. att riksdagen till allmänt undervisningsbidrag för gymnasieskolan för budgetåret 1989/90 anslår 32,8 milj. kr. utöver regeringens förslag.

1988/89:Ub268 av Eva Johansson m. fl. (s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att den nuvarande spärren för antalet platser i hemortsalternativet slopas och att kommunerna och specialförbunden själva får inrätta sådana platser,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inrättande av flera idrottsgymnasier i Stockholms län.

1988/89:Ub270 av Lars Sundin (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en gymnasie- linje för elevassistenter.

1988/89:Ub271 av Håkan Holmberg (fp) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet att förstärka B- och C-språkens ställning i den svenska skolan (delvis).

1988/89:Ub275 av Larz Johansson m. fl. (c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om obligatorisk undervisning om kost, hälsa och hushållning på gymnasieskolans samtliga linjer,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om det speciella behovet av utökad utbildning i kost och hushållning på omvårdnadslinjen,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om internathushållsskolorna/lanthushållsskolornas roll i den framtida regionala utbildningen och utvecklingen.

1988/89:Ub276 av Larz Johansson m. fl. (c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en totaldimensionerad gymnasieskola,

19. att riksdagen beslutar tillföra anslaget B 18 400 000 kr. för skolledningsresurser i glesbygd,

20. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utvidgad försöksverksamhet med treårig yrkesinriktad utbildning,

22. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ämnesanknuten praktik på treårig ekonomisk linje.

1988/89:Ub278 av Inge Carlsson m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att antalet platser till idrottsgymnasier utökas.

1988/89:Ub280 av Ingrid Hemmingsson och Karl-Gösta Svenson (båda m) vari yrkas att riksdagen beslutar att en ADB-variant skall inrättas inom de humanistiska linjerna i gymnasieskolan.

1988/89:Ub285 av Carl-Johan Wilson och Ingrid Ronne-Björkqvist (fp) vari yrkas att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om att kommunala idrottsgymnasier av typ ”Smålands-modellen” får fortsätta i en femårig försöksverksamhet och att de studerande därvid kan beviljas inackorderingstillägg enligt gällande regler.

1988/89:Ub287 av Görel Thurdin och Martin Olsson (båda c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om regionalt anpassade gymnasiekurser,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om medel till undervisning för invandrare.

1988/89:Ub289 av Ann-Cathrine Haglund m. fl. (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas 1988/89:UbU15

1. att riksdagen beslutar att ramarna för gymnasieskolans dimensionering för läsåren 1989/90 och 1990/91 skall ligga fast i enlighet med tidigare riksdagsbeslut.

2. att riksdagen avslår regeringens förslag om utvidgning av försöksverksamheten med treårig yrkesinriktad gymnasieutbildning.

3. att riksdagen beslutar öka skolledningsresurserna vid ST-gymnasierna i enlighet med vad i motionen anförts.

1988/89:Ub290 av Rosa Östh och Kersti Johansson (båda c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

2. att riksdagen hos regeringen begär att ämnet kost- och konsumentkunskap införs på gymnasieskolans alla linjer.

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utökad undervisning i kost- och konsumentkunskap (hushållning) på omvårdnadslinjen.

1988/89:Ub295 av Inger Ren och Ingrid Hemmingsson (båda m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om undervisning i kost- och hälsokunskap i gymnasieskolan.

1988/89:Ub296 av Charlotte Branting och Ingela Mårtensson (båda fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att en försöksverksamhet i gymnasieskolan startas med en internationell linje.

1988/89:Ub298 av Karl-Göran Biörsmark och Lola Björkquist (båda fp) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbyggd gymnasieskola i sydöstra länsdelen.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:A455.

1988/89:Ub303 av Magnus Persson m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om utvidgad försöksverksamhet inom den yrkesinriktade gymnasieutbildningen.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:A464.

1988/89:Ub314 av Barbro Sandberg och Charlotte Branting (båda fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om undervisning i ämnet barn- och ungdomskunskap i gymnasieskolan.

1988/89:Ub318 av Ulla Johansson m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av fler platser inom omvårdnads- och industritekniska linjer inom Kronobergs län.

1988/89:Ub320 av Karin Starrin och Gunnar Björk (båda c) vari yrkas

1. att riksdagen ger regeringen i uppdrag att initiera en ökad upplysning i skolan om det alternativ som hushållsskolorna utgör,

2. att riksdagen ger regeringen i uppdrag att inrätta en försöksinternatskola i enlighet med vad som anförs i motionen.

1988/89:Ub331 av Eva Goës och Kaj Nilsson (båda mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om betydelsen av undervisning i frågor rörande barnens omsorg, kostvanor, boende och privatekonomi i gymnasieskolan.

1988/89:Ub334 av Sven-Olof Petersson (c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om konsumentekonomiska specialkurser och internathushållsskolor samt behovet av meritvärdering av denna utbildning (delvis).

1988/89:Ub337 av Charlotte Branting (fp) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utveckling av gymnasieskolan i Kronoberg.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:A488.

1988/89:Ub556 av Ulla Tillander m. fl. (c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbildning, utveckling och forskning (delvis).

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:Jo217.

1988/89:Ub615 av Marianne Jönsson och Agne Hansson (båda c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

3. att riksdagen anvisar medel till den treåriga yrkesutbildningen i Kalmar län.

1988/89:Ub695 av Elisabeth Persson och Björn Samuelson (båda vpk) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utbildning av optiker på högskolenivå vid universitetet i Linköping.

1988/89:Ub801 av Olof Johansson m. fl. (c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om en totaldimensionerad gymnasieskola och en 3-årig yrkesutbildning.

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om skolans internationalisering och om skolans språkprogram (delvis).

1988/89:Ub802 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om ökade möjligheter att kombinera studier med idrott.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:Kr501.

1988/89:Ub803 av Bo Lundgren m. fl. (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om idrottsgymnasier.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:Kr502.

1988/89:Ub805 av Ylva Annerstedt m. fl. (fp) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av ökad teoretisk gymnasieutbildning i Stockholms län.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:A408.

1988/89:Ub806 av Carl Bildt m. fl. (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om gymnasieskolans inriktning.

17. att riksdagen avslår regeringens förslag till utvidgade försök med treårig yrkesinriktad gymnasieutbildning.

18. att riksdagen hos regeringen begär förslag till utformning av den yrkesinriktade utbildningen på gymnasial nivå i enlighet med vad som i motionen anförts.

19. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om intresseval i gymnasieskolan.

1988/89:Ub807 av Ingbritt Irhammar och Karl Erik Olsson (båda c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en utökad information angående konsumentekonomisk utbildning vid lanthushållsskolor.

1988/89:Ub810 av Sten Svensson m. fl. (m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inriktningen av en ny treårig vårdutbildning inför det arbete som efter försöksverksamhetens utvärdering skall leda till en reformerad yrkesutbildning inom gymnasieskolan.

1988/89:Ub811 av Stina Gustavsson (c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

1. att riksdagen beslutar att de treåriga yrkesinriktade gymnasielinjerna får minst den av skolöverstyrelsen begärda dimensioneringen.

1988/89:Ub812 av Sven-Åke Nygårds m. fl. (s) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av utbildningstimmar i arbetsmiljöfrågor och arbetsvetenskap vid tekniska högskolor och gymnasier (delvis).

1988/89:Ub813 av Roland Sundgren m. fl. (s) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Västmanlands län som en form av försökslän får möjlighet att genom en friare resursanvändning arbeta med flexibla timplaner inom gymnasieskolan.

1988/89:Ub814 av Pär Granstedt och Karin Söder (båda c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas 1988/89:UbU15

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av bättre fördelning av gymnasieutbildningen i Stockholms län.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:A438.

1988/89:Ub815 av Jan Hyttring m. fl. (c) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om aktiva idrottares möjlighet till studier,

3. att riksdagen begär att regeringen redovisar förslag till ökade möjligheter för aktiva idrottsutövare att studera vid samtliga gymnasieskolor.

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:Kr513.

1988/89:Ub817 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

24. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om regeringens ansvar för att det s.k. ÖGY-försöket kan fullföljas,

25. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att inrätta gymnasier med riksintagning också i teoretiska ämnen.

26. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att också andra än idrottande elever skall få utnyttja det s.k. hemortsalternativet.

27. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om individuellt utformad studiegång,

33. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utökad försöksverksamhet med treåriga yrkesutbildningar,

36. att riksdagen, med ändring i regeringens förslag, beslutar att fastställa planeringsramarna för gymnasieskolan 1989/90 till 127 000 platser samt att medel för ökningen med 2 000 platser överförs från anslaget B 19,

37. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om det angelägna i att uppmuntra elever att genom det fria tillvalet välja att läsa mer främmande språk.

1988/89:Ub818 av Ingrid Hemmingsson och Karl-Gösta Svenson (båda m) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om statsbidrag till anordnandet av eftergymnasiala kurser vid internathushållsskolorna.

1988/89:Ub819 av Marianne Carlström m. fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av kostutbildning för vårdansvariga.

1988/89:Ub822 av Arne Kjörnsberg m. fl. (s) vari – såvitt nu är i fråga – yrkas

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att lantbruks-

skolorna bör erbjuda utbildning i alternativ odling, alternativ teknik och landskapsvård.

1988/89:UbU15

1988/89:Ub824 av Inger Schörling m. fl. (mp) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lärlingsutbildning i gymnasiet.

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om val av B-språk (delvis).

1988/89:Ub827 av Marianne Ståhlberg m. fl. (s) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om flexibelt resursutnyttjande och samverkan mellan gymnasieskolan och komvux.

1988/89:Ub831 av Rune Rydén m. fl. (m, fp, c, mp) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om moderna språk på timplanen för årskurs 3 av teknisk linje.

3. att riksdagen hos regeringen begär att skolöverstyrelsen får i uppdrag att under en femårsperiod bedriva en aktiv försöksverksamhet med en förstärkt språklig utbildning (språkgymnasium) på treåriga linjer i form av integration mellan främmande språk och icke-språkliga ämnen i enlighet med vad som anförts i motionen.

4. att riksdagen hos regeringen begär att skolöverstyrelsen får i uppdrag att snarast vidta åtgärder för att åstadkomma beskrivningsbara, realistiska och mätbara mål för undervisningen i språk i enlighet med vad som anförts i motionen.

5. att riksdagen hos regeringen begär att skolöverstyrelsen snarast får i uppdrag att utforma modeller för en mer individualiserad språkundervisning i gymnasieskolan med utgångspunkt i de resurser som inom ramen för gällande statsbidragsbestämmelser bör finnas tillgängliga för språkundervisning.

1988/89:Ub834 av Ann-Cathrine Haglund m. fl. (m) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

23. att riksdagen beslutar att öka intagningen till gymnasieskolan med 2000 platser samt att medel för denna ökning tas från anslaget B 19. Bidrag till åtgärder inom kommunernas uppföljningsansvar för ungdom under 18 år.

24. att riksdagen beslutar öka anslaget för skolledningsresurser för glesbygdsgymnasier med 400 000 kr.,

25. att riksdagen avslår förslaget om utökad försöksverksamhet med treårig yrkesinriktad gymnasieutbildning och att anslaget reduceras med 21 500 000 kr.

1988/89:Ub837 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) vari — såvitt nu är i fråga — yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motio-

nen anförts om att prioritera utbildningsplatser för det tredje året i gymnasieskolans vårdlinje.

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vårdutbildningarnas praktiskt-kliniska delar (delvis).

Motiveringen återfinns i motion 1988/89:So546.

Utskottet

Bidrag till driften av gymnasieskolor

Gymnasieskolans dimensionering samt vissa planerings- och intagningsfrågor m. m.

Gymnasieskolans dimensionering beslutas årligen av riksdagen. Planeringssystemet regleras i gymnasieförordningen (1987:743). Det innebär bl. a. att elevplatsramar i gymnasieskolan fastställs för varje budgetår. Riksdagen beslutar om slutliga ramar för de två närmaste budgetåren och planeringsramar för ett tredje budgetår. För hela riket fastställs därvid en totalram. Den är uppdelad på dels en ram för utbildningar, vilka eleverna kan påbörja direkt efter grundskolan (direktramen), dels en ram för kurser för invandrarungdom och för utbildningar som kräver viss ålder, praktik eller utbildning utöver grundskolan för tillträde (lilla ramen). Förordningen (SÖ-FS 1988:90) om ramar för elevplatser i gymnasieskolan redovisningsåren 1988/89–1990/91 grundar sig på det senaste riksdagsbeslutet (prop. 1987/88:100, UbU 1987/88:16, rskr. 1987/88:367).

I årets budgetproposition lägger regeringen fram förslag till dimensionering av gymnasieskolan för de närmaste tre åren men också en inriktning för de år som följer närmast därefter mot bakgrund av den kraftiga minskning av elevunderlaget som kommer på sikt.

Direktramen

Vid riksmötet 1987/88 beslutade riksdagen (prop. 1987/88:100, UbU 1987/88:16, rskr. 1987/88:367) om en slutlig ram om 127 000 intagningsplatser och 306 400 årselevplatser för läsåret 1989/90. Mot bakgrund av den större planerings- och handlingsfrihet som skolhuvudmännen fått genom sloandet av direktramens sektorsindelning och utifrån det faktum att antalet 16-åringar minskar med 2 000 till nästa år föreslår regeringen – med ändring av tidigare beslut – att antalet intagningsplatser skall minskas och uppgå till totalt 125 000 för budgetåret 1989/90. Antalet årselevplatser föreslås vara 303 200 för samma budgetår.

I proposition 1988/89:90 lägger regeringen fram förslag till en ny organisation av den tekniska utbildningen på mellannivå. En ny, tvåårig ingenjörsutbildning inom högskolan föreslås ersätta den nuvarande fjärde årskursen på gymnasieskolans fyraåriga tekniska linje. Den nya organisationen föreslås bli utbyggd successivt som försöksverksamhet inom högskolan. För budgetåret 1989/90 föreslår regeringen en fortsatt utbyggnad av

försöksverksamheten, vilket föranleder en minskning av beräknat antal årselevplatser inom gymnasieskolans direktram med 630 platser i förhållande till förslaget i budgetpropositionen. Antalet årselevplatser beräknas till $(303\,200 - 630 =) 302\,570$ för budgetåret 1989/90.

I fyra motioner, nämligen 1988/89:Ub289 (m) yrkande 1, 1988/89:Ub834 (m) yrkande 23 och 1988/89:Ub817 (fp) yrkande 36, samtliga delvis, samt 1988/89:Ub266 (vpk) yrkande 3 föreslås att riksdagens beslut beträffande *antalet elevplatser inom gymnasieskolans direktram för budgetåret 1989/90* vid föregående års riksmöte skall ligga fast och omfatta 127 000 intagningsplatser. I motionerna 1988/89:Ub801 (c) yrkande 6 och 1988/89:Ub276 (c) yrkande 18, båda delvis, föreslås en totaldimensionerad gymnasieskola, dvs. att alla ungdomar under 20 år som så önskar skall garanteras plats i gymnasieskolan. Enligt motionerna 1988/89:Ub834 och 1988/89:Ub817 bör 2 000 intagningsplatser finansieras genom överföring av medel från anslaget B 19. Bidrag till åtgärder inom kommunernas uppföljningsansvar för ungdom under 18 år m. m. till detta anslag.

Utskottet vill med anledning av motionsyrkandena anföra följande.

Vid riksmötet 1987/88 beslutade riksdagen (UbU 1987/88:16, rskr. 1987/88:367) att slopa prioriteringen av 16–17-åringar vid intagningen till gymnasieskolan för vissa vårdutbildningar. Utskottet konstaterade då att ett slopande av prioriteringsregeln med syfte att öka möjligheterna för äldre sökande att få tillträde till gymnasial utbildning skulle kunna få negativa konsekvenser för 16–17-åringar när det gäller plats i gymnasieskolan. Mot bakgrund av nämnda förhållande finner utskottet det motiverat att behålla nuvarande intagningskapacitet för gymnasieskolan för budgetåret 1989/90 trots ett minskat antal 16-åringar. Direktramen bör således omfatta 127 000 intagningsplatser.

Antalet årselevplatser inom direktramen kan med denna utgångspunkt beräknas till 308 050. Med anledning av utskottets tillstyrkan av en fortsatt utbyggnad av försöksverksamheten med en tvåårig ingenjörsutbildning inom högskolan (bet. 1988/89:UbU30) bör antalet årselevplatser inom gymnasieskolans direktram för budgetåret 1989/90 minska med 630 platser. Det totala antalet årselevplatser i gymnasieskolans direktram bör således omfatta $(308\,050 - 630 =) 307\,420$ för budgetåret 1989/90.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:Ub266 yrkande 3, 1988/89:Ub276 yrkande 18, 1988/89:Ub289 yrkande 1, 1988/89:Ub801 yrkande 6, 1988/89:Ub817 yrkande 36 samt 1988/89:Ub834 yrkande 23 samtliga delvis samt med anledning av propositionerna 1988/89:100 och 1988/89:90 fastställer antalet intagningsplatser inom gymnasieskolans direktram till 127 000 och antalet årselevplatser inom samma ram till 307 420 för budgetåret 1989/90. Samtidigt konstaterar utskottet att läsåret 1989/90 är det sista året för intagning till fyraårig teknisk linje.

Regeringen föreslår att *antalet elevplatser inom gymnasieskolans direktram för budgetåret 1990/91* fastställs till 123 000 intagningsplatser och 298 400 årselevplatser. Detta är en minskning med 4 000 intagningsplatser i jämförelse med riksdagens beslut vid riksmötet 1987/88 om planeringsram för gymnasieskolans grundskoleanknutna intagningsplatser (UbU

1987/88: 16, rskr. 1987/88: 367). Föredragande statsrådet anför att en sådan successiv minskning av antalet intagningsplatser som föreslås i proposition 1988/89: 100 för budgetåren 1989/90 och 1990/91 är att föredra framför en mycket kraftig nedskärning av antalet platser för det tredje året i planeringscykeln beroende på 16-årskullens minskning. I proposition 1988/89: 90 föreslår regeringen vidare med anledning av den fortsatta försöksverksamheten med en tvåårig ingenjörsutbildning inom högskolan att antalet årselevplatser för budgetåret 1990/91 bör reduceras med 600, dvs. uppgå till totalt (298 400 – 600 =) 297 800.

Enligt motion 1988/89:Ub289 (m) yrkande 1 delvis bör riksdagens beslut vid riksmötet 1987/88 om planeringsram för antalet intagningsplatser inom gymnasieskolans direktram för läsåret 1990/91 ligga fast.

Utskottet tillstyrker förslaget i motion 1988/89:Ub289 att antalet intagningsplatser för budgetåret 1990/91 skall vara detsamma som utskottet nyss förordat för budgetåret 1989/90, dvs. 127 000 platser. Antalet årselevplatser inom gymnasieskolans direktram bör reduceras med 600 platser för budgetåret 1990/91 med anledning av en fortsatt utbyggnad av försöksverksamheten med tvåårig ingenjörsutbildning inom högskolan och omfatta (308 050 – 600 =) 307 450 årselevplatser. Utskottet föreslår att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub289 yrkande 1 delvis samt med anledning av propositionerna 1988/89: 100 och 1988/89: 90 fastställer antalet elevplatser inom gymnasieskolans direktram för budgetåret 1990/91 i enlighet med vad utskottet här förordat.

När det gäller *planeringsramar för elevplatser i gymnasieskolan för budgetåret 1991/92* framgår det av budgetpropositionen att 16-årskullen minskar kraftigt och uppgår till endast 105 200 detta år. Mot denna bakgrund föreslår regeringen att riksdagen fastställer antalet intagningsplatser till 119 000 och antalet årselevplatser till 288 700. Enligt proposition 1988/89: 90 bör antalet årselevplatser för budgetåret 1991/92 reduceras med 600 med hänsyn till den fortsatta utbyggnaden av försöksverksamheten med en tvåårig ingenjörsutbildning inom högskolan.

I motionerna 1988/89:Ub276 yrkande 18 delvis och 1988/89:Ub801 yrkande 6 delvis framhålls att gymnasieskolan skall dimensioneras så att den bereder plats för alla ungdomar under 20 år som önskar utbildning.

Utskottet konstaterar att antalet 16-åringar minskar kraftigt läsåret 1991/92, med ca 6% eller 6 400 16-åringar i förhållande till läsåret 1990/91. Enligt utskottets uppfattning bör en sådan minskning av antalet 16-åringar resultera i en minskning av intagningskapaciteten för gymnasieskolan. Utskottet vill dock hänvisa till vad som anförs i budgetpropositionen om det utredningsarbete om gymnasieskolans struktur m. m. som skall ligga till grund för en ny gymnasieskola på 1990-talet. Mot bl. a. denna bakgrund anser utskottet att förutsättningarna för att göra en bedömning av gymnasieskolans dimensionering för de här aktuella åren på 1990-talet är osäkra. Utskottet föreslår med detta förbehåll att riksdagen med avslag på motionerna 1988/89:Ub276 yrkande 18 och 1988/89:Ub801 yrkande 6, båda delvis samt med anledning av proposition 1988/89: 100 godkänner förslaget till planeringsramar för elevplatser i gymnasieskolan för budgetåret 1991/92 enligt proposition 1988/89: 90.

När det gäller *inriktning av gymnasieskolans dimensionering för de närmaste åren därefter* har utskottet inte något att erinra mot vad som anförs i proposition 1988/89: 100. Utskottet delar föredragande statsrådets uppfattning att de årskullar som under åren 1992/93–1994/95 söker till gymnasieskolan bör få i stort samma tillgång till platser i gymnasieskolan som de närmast föregående årskullarna. Utskottet föreslår att riksdagen utan erinran lägger propositionen i denna del till handlingarna.

Lilla ramen

Beträffande *antalet elevplatser inom gymnasieskolans lilla ram* föreslår regeringen 32 450 årselevplatser som slutlig ram för läsåren 1989/90 och 1990/91. Samma antal bör gälla som planeringsram för läsåret 1991/92. Detta innebär en minskning med 230 årselevplatser i jämförelse med antalet årselevplatser under innevarande budgetår.

Inom de 32 450 årselevplatserna bör minst 1 500 beräknas för kurser för invandrarungdom och 450 årselevplatser för viss teknisk utbildning på gymnasial nivå i Stockholms stad (f.d. Stockholms Tekniska Institut). För läsåren 1989/90 och 1990/91 skall också 500 årselevplatser tas i anspråk för det s. k. femhundra försöket inom försöksverksamheten med treåriga yrkesinriktade linjer.

Föredragande statsrådet anför i budgetpropositionen (bil. 10 s. 101) att analyser av utbildningsutbudet inom lilla ramen för närvarande görs inom såväl skolöverstyrelsen (SÖ) som regeringskansliet. En anledning till detta är att platsutnyttjandet inom lilla ramen gradvis har försämrats. I de regionalt arbetsmarknadsanknutna specialkurserna (RA-kurser) natur ligger enligt föredragande statsrådet att de skall kunna inrättas efter arbetsmarknadens behov, dvs. att de också skall kunna läggas ned när ett behov har täckts. Föredragande statsrådet anser dock att dessa kurser bör kunna vara kvar i utbildningssystemet i en eller annan form.

Enligt motion 1988/89:Ub287 (c) bör årselevplatser för RA-kurser inte konkurrera med årselevplatser för introduktionskurser för invandrarlever i gymnasieskolan. Enligt motionärerna innebär nuvarande planeringssystem att dessa kurser måste ställas mot varandra i vissa län, eftersom de belastar samma resurser (yrkande 2). Motionärerna föreslår vidare att riksdagen bör uttala att RA-kurserna skall behållas som en regionalpolitisk resurs. De har mycket stor betydelse för skogslänen och länen i sydöstra Sverige (yrkande 1). I motion 1988/89:Ub818 (m) yrkande 2 anförs att många lantbruksskolor/internatsskolor har lagts ned. Mot bakgrund av det ökade behovet av kunskaper i kostfrågor och hushållsekonomi finns det enligt motionärerna anledning att behålla och utveckla de kvarvarande lantbruksskolorna. Statsmakterna bör skapa förutsättningar för att terminskurser i vissa ämnen inom konsumtionsområdet skall kunna anordnas vid dessa skolor.

Utskottet anser att regeringens förslag till antal elevplatser inom gymnasieskolans lilla ram för budgetåret 1989/90 är väl avvägt. Minskningen av antalet årselevplatser för budgetåret 1989/90 är i jämförelse med innevarande budgetår enligt utskottets mening marginell. Utskottet finner ingen

anledning att ändra nuvarande bestämmelser om fördelning av platser inom lilla ramen.

När det gäller utbildningen vid lanthushållsskolor och motsvarande landstingskommunala gymnasieskolor vill utskottet hänvisa till sin behandling av liknande yrkanden vid riksmötet 1986/87 (UbU 1986/87:6). Utskottet anförde då att det bör finnas möjligheter till förnyelse av utbildningsutbudet vid internatskolorna med konsumentekonomisk utbildning. Det ankommer på företrädare för resp. skola att ta de initiativ som behövs. Det är således *inget som hindrar att konsumtionsutbildning kan anordnas vid lanthushållsskolor och motsvarande landstingskommunala skolor under förutsättning av att det finns tillräckligt elevunderlag.*

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen med avslag på motionerna 1988/89:Ub287 yrkandena 1 och 2 samt 1988/89:Ub818 yrkande 2 fastställer antalet elevplatser inom gymnasieskolans lilla ram till 32 450 årslevplatser för budgetåret 1989/90 i enlighet med proposition 1988/89: 100. Förslagen om oförändrad dimensionering av lilla ramen för budgetåret 1990/91 (slutlig ram) och 1991/92 (planeringsram) tillstyrks av utskottet.

I motion 1988/89:Ub695 (vpk) föreslås att *utbildningen av optiker* bör anordnas inom högskolan. Enligt motionärerna talar många skäl för att en sådan högskoleutbildning bör förläggas till universitetet i Linköping.

Utskottet behandlade ett liknande yrkande vid föregående riksmöte (UbU 1987/88:4, s. 12 f.). Utskottet framhöll då att optikerutbildningen kan hänföras till den stora grupp påbyggnadsutbildningar som kan komma att påverkas av bl. a. det uppdrag som regeringen gav SÖ den 9 juni 1988 i vad gäller studievägsstrukturen för yrkesutbildningen i gymnasieskolan. SÖ har nu slutfört sitt uppdrag (1989-03-01, 5030-88:991, 1028) och SÖ:s förslag kommer att remissbehandlas. Utskottet anser mot denna bakgrund att remissarbetet och beredningen inom regeringskansliet av studievägsstrukturen för yrkesutbildningen i gymnasieskolan bör avvaktas innan frågan om en överföring av optikerutbildningen från gymnasieskolan till högskolan övervägs av riksdagen. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motion 1988/89:Ub695.

Vissa planeringsfrågor

Efter överenskommelse mellan Älmhults och Osby kommuner beträffande *filiäutbildning på teoretiska studievägar* har regeringen beslutat medge att sådan utbildning får anordnas på E-, H-, S-, N- och T-linjerna. Regeringens medgivande grundas på de unika förutsättningarna för den konstruktion som de två kommunerna enats om.

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner regeringens beslut om filialutbildning på teoretiska studievägar i Älmhults och Osby kommuner.

I fyra motioner behandlas *gymnasieskolans utveckling i vissa regioner*. Frågan om inriktning av gymnasieutbildningen i Stockholms län tas upp i motionerna 1988/89:Ub805 (fp) yrkande 1 och 1988/89:Ub814 (c) yrkan-

de 1. I den förstnämnda motionen anförs att utbildningen på gymnasial nivå i Stockholms län har alltför många intagningsplatser för yrkesinriktade studievägar. Enligt den sistnämnda motionen bidrar den bristande balansen i Stockholmsregionens utbildningsutbud till att försämra den inomregionala balansen. Inom gymnasieskolan bör därför de nuvarande skillnaderna i fördelningen av teoretiska, resp. yrkesinriktade linjer jämnas ut. Enligt motion 1988/89:Ub298 (fp) yrkande 5 bör gymnasieskolan utvecklas i den sydöstra delen av Östergötland. Slutligen föreslås i motion 1988/89:Ub337 (fp) yrkande 1 att gymnasieskolan i Kronobergs län bör tillföras ytterligare resurser när det gäller lilla ramen. Enligt motionärerna bör det finnas en central resurs utöver den länsvisa resursen för fördelning till vissa angelägena projekt inom gymnasieskolan.

Utskottet vill med anledning av motionsyrkandena anföra följande.

Riksdagen har fattat beslut om att slopa direktramens sektorsindelning (prop. 1987/88: 102, UbU 1987/88: 16, rskr. 1987/88: 367). Syftet därmed var bl. a. att stärka utbildningsplaneringen på länsnivå och öka kommunernas möjligheter att organisera gymnasieskolan efter lokala önskemål och behov. Det är SÖ som fördelar tillgängliga elevplatser inom direktramen och lilla ramen på länen.

Det är vidare SÖ som enligt 5 kap. 2 § skollagen i varje särskilt fall medger om gymnasieskola får anordnas av kommun och landstingskommun.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Ub298 yrkande 5, 1988/89:Ub337 yrkande 1, 1988/89:Ub805 yrkande 1 och 1988/89:Ub814 yrkande 1.

I motionerna 1988/89:Ub243 (c) och 1988/89:Ub827 (s) behandlas frågor om *gymnasial utbildning på mindre orter*. I den förstnämnda motionen begärs att Norrköpings kommun skall få anordna filialutbildning på E-, H- och S-linjerna och att denna utbildning skall förläggas till Valdemarsviks kommun (yrkande 2). För att öka elevunderlaget där planeras ett samarbete mellan gymnasieskolan och komvux. Vidare föreslår motionärerna att Kinda kommun i Östergötlands län får anordna utbildning på industriell teknisk linje som ingår i försöksverksamheten med treårig utbildning på yrkesinriktade linjer (yrkande 3). Slutligen anser motionärerna att mindre kommuner bör bli huvudmän för sina egna gymnasieskolor, dvs. att kommunerna själva får etablera egna gymnasieskolor och utveckla modeller som fungerar under dessa kommuners speciella förhållanden (yrkande 4). Enligt motion 1988/89:Ub827 yrkande 2 är det nödvändigt att gymnasieskolan i glesbygdslänen får goda resurser för att genomföra regionalpolitiskt motiverade utvecklingsprogram. Ökade möjligheter bör ges till samverkan mellan gymnasieskolan och komvux.

Utskottet vill med anledning av motionsyrkandena anföra följande.

Bestämmelser om filialutbildning i gymnasieskolan finns i 8 kap. gymnasieförordningen. Gymnasieortskommuner kan enligt bestämmelserna medges rätt att inom ramen för sin gymnasieskola anordna filialutbildning. Sådan utbildning får dock avse endast yrkesinriktade studievägar.

Utskottet vill vidare erinra om pågående försöksverksamhet och utveck-

lingsarbete med anledning av proposition 1983/84:116 Gymnasieskola i utveckling. I föregående års budgetproposition (prop. 1987/88: 100 bil. 10) angavs bl. a. inriktningen för den fortsatta försöksverksamheten. Försök med samordning gymnasieskola—komvux är ett av sju prioriterade försöksområden. De erfarenheter som hittills vunnits av försöksverksamhet med samverkan mellan dessa båda skolformer har bl. a. legat till grund för SÖ:s förslag i sin redovisning (1989-03-01, 5030-88: 991 och 1028) av regeringens uppdrag om dels nya timplaner för de treåriga teoretiska linjerna i gymnasieskolan, dels studievägsstrukturen för yrkesutbildningen. SÖ:s förslag bereds för närvarande inom regeringskansliet.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Ub243 yrkandena 2—4 samt 1988/89:Ub827 yrkande 2.

Fissa intagningsfrågor

I motion 1988/89:Ub247 (s) föreslås att *intagningen till vårdlinjen och omvårdnadslinjen* bör kunna göras tre gånger per år när utbildningshuvudmannen så önskar. Enligt motionärerna bedrivs försöksverksamhet med tre intagningar per år till vårdlinjen vid Vätternskolan i Motala. Erfarenheterna därav anses goda.

Utskottet vill med anledning av motionsyrkandet anförda följande.

Försöksverksamhet med etappindelade studier på gymnasieskolans vårdlinje vid Vätternskolan i Motala har pågått sedan läsåret 1981/82. Utbildnings- och kultur nämnden i Östergötlands län har den 12 maj 1987 begärt att denna försöksverksamhet skall övergå till att bli reguljär verksamhet. SÖ har yttrat sig över framställningen. Regeringen har den 6 augusti 1987 medgivit att försöksverksamhet med etappindelade studier på gymnasieskolans vårdlinje vid Vätternskolan i Motala får förlängas till att omfatta en sista intagning av elever i årskurs 1 under läsåret 1987/88.

Med hänvisning till gällande ordning för beslut om försöksverksamhet av här aktuellt slag bör riksdagen inte göra något uttalande i enlighet med vad som föreslås i motion 1988/89:Ub247. Utskottet avstyrker med detta motionen.

I motion 1988/89:Ub240 (vpk) understryks vikten av att *rekryteringen av elever till naturvetenskaplig linje (N-linjen) i gymnasieskolan* ökas. Enligt motionärerna ställs ökade krav på naturvetenskapliga kunskaper inom allt fler samhällsområden. För att underlätta för alla medborgare att kritiskt kunna ta ställning till viktiga samhällsfrågor måste de naturvetenskapliga kunskaperna stärkas (yrkande 1). För att öka rekryteringen till en naturvetenskaplig gymnasieutbildning bör, enligt motionärerna, olika åtgärder prövas. SÖ föreslås få i uppdrag att utarbeta ett åtgärdsprogram för att öka rekryteringen till gymnasieskolans N-linje (yrkande 6).

Utskottet vill med anledning av motionsyrkandena anförda följande.

Mot bakgrund av ett minskande antal sökande elever till den treåriga N-linjen under början av 1980-talet har regering och riksdag vidtagit ett antal åtgärder för att förbättra rekryteringen till denna linje (prop. 1985/86: 100,

UbU 1985/86: 16, rskr. 1985/86: 204). De vidtagna åtgärderna från statsmakternas sida synes ha gett effekt. Från höstterminen 1986 till höstterminen 1988 har antalet elever i årskurs 1 på N-linjen ökat från 7 102 till 8 022 elever, dvs. med ca 13 %. Inför läsåret 1989/90 visar de preliminära intagningsciffrorna på ett i stort oförändrat antal förstahandssökande till N-linjen.

N-linjens timplan är ett gott exempel på en gymnasial utbildning som ger både fördjupning i naturvetenskapliga ämnen och kunskaper i humanistiska och samhällsvetenskapliga ämnen.

I SÖ:s nyssnämnda översyn av de treåriga teoretiska linjerna föreslås en sammanhållen naturvetenskaplig-teknisk linje, som i årskurs 3 delas i en naturvetenskaplig gren och en teknisk gren. Förslaget innebär bl. a. att eleverna kan välja att studera antingen ett tredje främmande språk eller ett naturvetenskapligt specialämne (datakunskap, energiteknik, hälsokunskap och miljövårdsteknik) under årskurserna 2 och 3. Ökade möjligheter till individuella val bör skapa större intresse för denna studieväg. SÖ:s förslag bereds för närvarande inom regeringskansliet.

Utskottet anser det väsentligt att antalet elever i naturvetenskaplig utbildning i gymnasieskolan kan hållas på en fortsatt hög nivå. Utskottet utgår från att skolmyndigheterna följer N-linjens utveckling med uppmärksamhet. SÖ har, efter riksdagens beslut om slopandet av sektorsindelningen för gymnasieskolans direktram, redovisat ett regeringsuppdrag beträffande vilka studievägar som kan behöva regleras i fråga om antalet platser och hur detta bör ske. N-linjen är en av sju studievägar i gymnasieskolan som enligt SÖ uppfyller kriterierna för att en minimiram för antalet intagningsplatser skall kunna komma i fråga.

Med hänvisning till vad utskottet anfört föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1988/89:Ub240 yrkandena 1 och 6.

Idrottsgymnasier och hemortsalternativ för idrottande elever

I budgetpropositionen (bil. 10 s. 100) redovisas de motiv som ligger till grund för SÖ:s förslag till en fortsatt utökning av idrottsgymnasierna med 100 nya intagningsplatser för budgetåret 1989/90. Föredragande statsrådet motsätter sig inte den önskade ökningen med 100 platser utöver nuvarande 600 men förutsätter att de behov som uppstått sedan år 1986 nu blir täckta. För utökningen med 100 platser beräknas totalt 370 000 kr. för budgetåret 1989/90.

I motionerna 1988/89:Ub802 (fp) yrkande 1 delvis och 1988/89:Ub803 (m) yrkande 1 föreslås att verksamheten vid idrottsgymnasierna bör utvecklas i takt med efterfrågan från idrottens specialförbund och idrottsutövande elever. Motionärerna ställer sig positiva till den planerade utökningen av antalet *intagningsplatser vid idrottsgymnasierna*. Enligt motion 1988/89:Ub268 (s) yrkande 2 bör det inrättas flera idrottsgymnasier i Stockholms län. I motion 1988/89:Ub278 (s) föreslås att ytterligare 50 nya elevplatser utöver SÖ:s förslag tillförs idrottsgymnasierna. I första hand bör dessa platser tillfalla gymnasieskolorna i Östergötlands län.

Utskottet vill med anledning av motionsyrkandena anföra följande.

Gymnasieutbildning i kombination med specialidrott regleras i 12 kap. gymnasieförordningen. Bestämmelserna innebär bl. a. att fem timmar i veckan per årskurs i ämnet specialidrott för eleverna ersätter motsvarande tid i ett eller flera andra ämnen på elevens studieväg.

Utskottet konstaterar att kombinationen med specialidrott successivt byggts ut sedan den startade som försöksverksamhet år 1977 och blivit ett reguljärt inslag i gymnasieskolan år 1982. Syftet med denna form av gymnasieskolstudier är att underlätta för ungdomar som bedriver intensiv idrottsträning på *elitnivå* att kombinera detta med studier i gymnasieskolan.

Med hänvisning till att dimensioneringen med ifrågavarande utökning får anses vara väl avvägd föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Ub268 yrkande 2, 1988/89:Ub278, 1988/89:Ub802 yrkande 1 delvis och 1988/89:Ub803 yrkande 1.

Enligt motion 1988/89:Ub815 (c) är det angeläget att underlätta för aktiva idrottsutövare att bedriva studier på gymnasie- och högskolenivå (yrkande 2). Motionärerna föreslår att regeringen utarbetar en plan för utbyggnad av möjligheterna för aktiva idrottsutövare att studera på hemorten (yrkande 3). I motion 1988/89:Ub802 (fp) yrkande 1 delvis föreslås en utökning av försöksverksamheten med individuella timplanejämknings inom idrott enligt *hemortsalternativet för idrottande elever*. Även i motion 1988/89:Ub268 (s) yrkande 1 föreslås att möjligheterna att kombinera studier och idrott utvecklas så att ungdomar kan välja att bo hemma och studera på sin hemort. Mot denna bakgrund bör begränsningen av antalet platser i hemortsalternativet för idrottande elever slopas. Kommunerna och specialförbunden bör själva få besluta om antalet elevplatser i denna form av gymnasieskolutbildning.

Utskottet vill crinra om att antalet elevplatser i det s. k. hemortsalternativet för idrottande elever fördubblas till totalt 1 200 platser för budgetåret 1989/90 (jfr budgetpropositionen bil. 10 s. 101). Med hänvisning härtill föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Ub268 yrkande 1, 1988/89:Ub802 yrkande 1 delvis samt 1988/89:Ub815 yrkandena 2 och 3.

I motion 1988/89:Ub285 (fp) föreslås en femårig *försöksverksamhet med regionala idrottsgymnasier* enligt den s. k. Smålandsmodellen. Denna modell är ett mellanting mellan idrottsgymnasier med riksintagning och det s. k. hemortsalternativet för idrottande elever. Sedan ett antal år har elever i Jönköpings, Kronobergs och Kalmar län kunnat söka till vissa gymnasieskolor med inriktning på en speciell idrottsgren. Motionärerna föreslår att de idrottande elever som studerar vid de aktuella gymnasieskolorna och som kommer från andra kommuner skall beviljas inackorderingstillägg i likhet med eleverna vid de riksrekryterande gymnasieskolorna.

Enligt utskottets mening finns det mot bakgrund av de minskande årskullarna inte skäl att utöka denna typ av verksamhet. Med det anförda avstyrker utskottet motion 1988/89:Ub285.

Utskottet ansluter sig avslutningsvis till föredragande statsrådets upp-

fattning att frågan om idrottsträning inom timplanens ram enligt hemortsalternativet, resp. på fritid i skolans regi, liksom frågan om verksamheten vid idrottsgymnasierna noga bör prövas i det fortsatta beredningsarbetet av SÖ:s förslag om dels nya timplaner för de treåriga teoretiska linjerna, dels studievägsstrukturen för yrkesutbildningen i gymnasieskolan.

Ett ökat nordiskt utbildningssamarbete

I budgetpropositionen (bil. 10 s. 103) framhålls vikten av att öka samarbetet på skolområdet med de andra nordiska länderna. Föredragande statsrådet framhåller att en gemensam nordisk arbetsmarknad redan finns, men ännu ingen nordisk utbildningsgemenskap. En sådan eftersträvas dock i det nyligen fastställda nordiska kulturhandlingsprogrammet och gäller som en riktlinje för det nordiska skolsamarbetet.

I syfte att från svensk sida stimulera ett ökat nordiskt utbildningssamarbete föreslår regeringen att 2 milj. kr. anslås för att täcka kommunala kostnader för kommuner och landstingskommuner som i sin gymnasieskola tar emot elever från andra nordiska länder. Medlen skall användas till bidrag som svarar mot de interkommunala ersättningar kommuner får, när de tar emot elever från andra svenska kommuner. Ersättningen skall utgå till de kommuner och landstingskommuner som tar emot fler elever från ett annat nordiskt land än de sänder ut i Norden.

Utskottet har inte något att erinra mot regeringens förslag om ett ökat nordiskt utbildningssamarbete. Utskottet föreslår att riksdagen lägger proposition 1988/89: 100 i denna del till handlingarna.

Yrkesinriktad utbildning i gymnasieskolan

Utvidgad försöksverksamhet

I enlighet med riksdagens beslut vid riksmötet 1987/88 (prop. 1987/88:102, UbU 1987/88:31, rskr. 1987/88:366) om utveckling av yrkesutbildningen i gymnasieskolan startade läsåret 1988/89 försöksverksamhet med treårig gymnasial yrkesutbildning. Försöksverksamheten omfattar läsåret 1988/89 6 000 intagningsplatser, fördelade över ett 90-tal kommuner och tio olika linjer. En referensgrupp har tillsatts för att följa försöksverksamheten. Vidare har en särskild utredare utsetts för att utvärdera försöksverksamheten när det gäller vissa speciella frågor som rör den arbetsplatsförlagda undervisningen, handledarutbildningen och de ekonomiska konsekvenserna för berörda parter. En referensgrupp bestående av företrädare för de politiska partierna har även knutits till utvärderingsarbetet.

I samband med riksdagsbehandlingen av regeringens förslag om försöksverksamhet med treårig yrkesinriktad utbildning uttalade riksdagen när det gäller försöksverksamhetens dimensionering att regeringen borde återkomma med förslag i 1989 års budgetproposition med hänsynstagande till intresset från huvudmännens sida att delta i verksamheten.

Regeringen föreslår nu att försöksverksamheten från budgetåret 1989/90 skall omfatta 10000 intagningsplatser.

Enligt motionerna 1988/89:Ub806 (m) yrkande 17 och 1988/89:Ub289 (m) yrkande 2 bör regeringens förslag till *utvidgad försöksverksamhet med treårig yrkesinriktad utbildning i gymnasieskolan* för nästa budgetår avslås av riksdagen. I den förstnämnda motionen framförs kritiska synpunkter på försöksverksamheten, bl. a. att försöksverksamheten bygger på schabloniseringar, där ingen egentlig hänsyn tas till olika yrkesutbildningars speciella karaktär och deras faktiska behov av ytterligare undervisningstid. De arbetsplatsanknutna inslagen riskerar att bli en förlängd praktisk yrkesorientering genom elevens ställning på arbetsplatsen. I den sistnämnda motionen påpekas att den utvidgade försöksverksamheten från läsåret 1989/90 inte kommer att kunna utvärderas i sin helhet. I motion 1988/89:Ub817 (fp) yrkande 33 föreslås att försöksverksamheten från läsåret 1989/90 bör omfatta 12000 intagningsplatser, dvs. 2000 platser utöver regeringens förslag. Enligt motion 1988/89:Ub837 (fp) yrkande 2 bör ökningen av intagningsplatser i försöksverksamheten i första hand tilldelas vårdlinjen. Vidare föreslås i motionerna 1988/89:Ub276 (c) yrkande 20 och 1988/89:Ub811 (c) yrkande 1 att försöksverksamheten tillförs 1000 platser utöver regeringens förslag. Detta tillskott bör i första hand användas för att starta försök med treårig yrkesutbildning inom småindustri och hantverk. När det gäller den arbetsplatsförlagda delen av försöksverksamheten framhålls i motion 1988/89:Ub817 yrkande 24 vikten av att regeringen tar sitt ansvar för att avtal mellan arbetsmarknadens parter sluts så att försöksverksamheten kan fullföljas i denna del.

Utskottet vill med anledning av motionsyrkandena anföra följande.

Försöksverksamheten med treåriga yrkesinriktade linjer har under läsåret 1988/89 omfattat tio försökslinjer. Enligt vad utskottet erfarit planerar SÖ för läsåret 1989/90 sju nya försökslinjer, nämligen byggnadsplåt- och ventilationsteknisk linje, måleriteknisk linje, träteknisk linje, livsmedelsteknisk linje, produktionsteknisk linje, restauranglinje och hantverksteknisk linje. Arbetsmarknadens parter har numera träffat överenskommelser om den arbetsplatsförlagda utbildningen.

Riksdagens beslut vid riksmötet 1987/88 om en treårig försöksperiod avseende gymnasieskolans yrkesinriktade studievägar bör fullföljas. Utskottet tillstyrker regeringens förslag om utvidgad försöksverksamhet med treårig yrkesinriktad utbildning i gymnasieskolan omfattande 10000 intagningsplatser för budgetåret 1989/90. Utskottet utgår från att viss försöksverksamhet kommer att starta inom småindustri och hantverk till följd av den nya försökslinjen hantverksteknisk linje.

Med hänvisning till vad som anförts avstyrker utskottet motionerna 1988/89:Ub276 yrkande 20, 1988/89:Ub289 yrkande 2, 1988/89:Ub806 yrkande 17, 1988/89:Ub811 yrkande 1, 1988/89:Ub817 yrkandena 24 och 33 samt 1988/89:Ub837 yrkande 2 och föreslår att riksdagen bifaller propositionen i vad avser utvidgad försöksverksamhet med treårig yrkesinriktad utbildning i gymnasieskolan.

I ett antal motioner framförs vissa önskemål när det gäller *fördelningen av*

intagningsplatser i försöksverksamheten med treårig yrkesinriktad utbildning i gymnasieskolan till vissa län. I motion 1988/89:Ub303 (s) konstateras att s. k. fullskaleförsök med treårig yrkesinriktad utbildning i gymnasieskolan bedrivs under innevarande läsår i Värmlands län. Erfarenheterna av dessa försök i gymnasieskolorna är positiva. Mot denna bakgrund anser motionärerna att försöksverksamheten i länet bör utvidgas till att omfatta ytterligare yrkesinriktade gymnasielinjer. Enligt motion 1988/89:Ub245 (c) är det väsentligt att försöksverksamheten med den treåriga naturbrukslinjen får starta i Skaraborgs län från läsåret 1989/90. I motion 1988/89:Ub318 (s) anförs att flera yrkesinriktade linjer är i stort behov av förnyelse, inte minst för att det i framtiden skall vara möjligt att rekrytera ungdomar till vissa utbildningar. Motionärerna föreslår att gymnasieskolorna i Kronobergs län tillförs ytterligare platser inom försöksverksamheten med treårig yrkesinriktad utbildning på omvårdnadslinjen och industriell teknisk linje. Slutligen anförs i motion 1988/89:Ub615 (c) att intresset för försöksverksamheten med treårig yrkesinriktad utbildning varit stort i Kalmar län, men att tilldelningen av intagningsplatser i försöksverksamheten hittills blivit liten. Motionärerna föreslår att gymnasieskolorna i Kalmar län skall få ytterligare intagningsplatser i försöksverksamheten med treårig yrkesinriktad utbildning.

Utskottet vill hänvisa till förordningen om försöksverksamhet med treåriga yrkesinriktade studievägar i gymnasieskolan 1988/89—1990/91 (SÖFS 1988:84). Enligt 9 § bestämmer SÖ efter samråd med berörda yrkesnämnder eller motsvarande vilka skolhuvudmän som får delta i försöksverksamheten. Enligt vad utskottet erfarit har SÖ i sin planering av försöksverksamheten för läsåret 1989/90 haft ett ingående beredningsarbete med berörda yrkesnämnder och företrädare för huvudmännen. Med erinran om gällande bestämmelser för beslut om fördelning av platser i försöksverksamheten föreslår utskottet att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Ub245, 1988/89:Ub303, 1988/89:Ub318 och 1988/89:Ub615 yrkande 3.

I motion 1988/89:Ub806 (m) yrkande 18 ges förslag till *utformning av den yrkesinriktade utbildningen på gymnasial nivå*. Motionärerna föreslår bl. a. att yrkesutbildningen skall ha en omfattande anknytning till det praktiska arbetslivet, att utbildningen skall kunna variera mellan två och fyra år beroende på inriktningen, att eleverna skall erhålla betyg och bevis över genomgången utbildning och att eleverna skall vara anställda i resp. företag under den tid som de befinner sig på arbetsplatsen. Riksdagen bör hos regeringen begära förslag till utformning av den yrkesinriktade utbildningen på gymnasial nivå i enlighet med vad som anförs i motionen.

Utskottet vill med anledning av motionsyrkandet anföra följande.

Riksdagen har vid riksmötet 1987/88 fattat beslut om utvecklingen av yrkesutbildningen i gymnasieskolan (prop. 1987/88:102, UbU 1987/88:31, rskr. 1987/88:366). Utskottet anser att riktlinjerna för försöksverksamheten med den yrkesinriktade utbildningen i gymnasieskolan enligt riksdagens beslut år 1987 bör ligga fast. Som utskottet tidigare

redovisat har en särskild utredare utsetts för att utvärdera försöksverksamheten. Utskottet anser att detta utredningsarbete och den fortsatta beredningen av ärendet inom regeringskansliet bör avvaktas. På anförda grunder bör riksdagen avslå motion 1988/89:Ub806 yrkande 18.

Lärlingsutbildning

I ett antal motioner behandlas frågor som berör *lärlingsutbildningen i gymnasieskolan*. I motionerna 1988/89:Ub234 (fp) och 1988/89:Ub235 (fp) yrkande 1 anføres att näringslivet och särskilt småföretagen i dag har brist på yrkesutbildad arbetskraft. Mot denna bakgrund bör den gymnasiala lärlingsutbildningen utvecklas. Statsbidragen till de företag som tar emot lärlingar bör förbättras och utgå med 75 % första året, 50 % andra och 25 % tredje året. Begränsningen av antalet lärlingsplatser bör slopas. Enligt motion 1988/89:Ub258 (fp) är det angeläget att syokonsulenter och andra yrkesrådgivare även informerar om olika hantverksyrken. Större ansträngningar bör göras för att ordna lärlingsplatser för ungdomar som har hantverksintresse. I motion 1988/89:Ub824 (mp) yrkande 7 föreslås att yrkesutbildningen i gymnasieskolan i större omfattning bör ske i form av lärlingsutbildning. I motion 1988/89:Ub556 (c) yrkande 1 delvis framhålls vikten av att lärlingsutbildningen kan tillgodose företagens behov av specialutbildad arbetskraft. I motion 1988/89:Ub235 (fp) yrkande 2 slutligen föreslås att det skall vara möjligt att provanställa lärlingar i den gymnasiala lärlingsutbildningen. Enligt motionärerna är anställningsformen ett av de största hindren för att bygga ut lärlingsutbildningen.

Utskottet vill med anledning av motionsyrkandena anföra följande.

Gymnasial lärlingsutbildning regleras i 14 kap. gymnasieförordningen. Den gymnasiala lärlingsutbildningen innebär bl. a. att en lärling som är anställd hos ett företag också är elev i gymnasieskolan. Företaget åtar sig att ge lärlingen yrkesutbildning enligt en kursplan som skolstyrelsen fastställer. Inom försöksverksamheten med treårig yrkesinriktad utbildning finns även en motsvarighet till den gymnasiala lärlingsutbildningen. I denna form av yrkesutbildning omfattas lärlingen inte av ett anställningsförhållande.

Den gymnasiala lärlingsutbildningen omfattar för närvarande ca 150 olika yrken. Byggbranschen svarar för den största andelen. För budgetåret 1989/90 beräknas medel för 5915 årselevplatser till en kostnad av 73,9 milj. kr. Till företag som skolstyrelsen godkänner för gymnasial lärlingsutbildning utgår bidrag med belopp per elev och lärotimme som SÖ för varje redovisningsår bestämmer för berörda yrken med ledning av det belopp som fastställs för närmast jämförlig inbyggd utbildning. Den genomsnittliga statliga kostnaden för grundutbildning av lärlingar beräknas till 13 310 kr. per elev och undervisningsår.

Utskottet har under de två senaste riksmötena behandlat motionsyrkanden om lärlingsutbildningen (UbU 1986/87:14 och UbU 1987/88:16) likartade dem som nu har redovisats. Den gymnasiala lärlingsutbildningen har av utskottet ansetts vara ett komplement till gymnasieskolans stora

utbud av studievägar. Utskottet utgår från att frågor om utbildning för små och udda yrken, bl. a. hantverksyrken, och om lärlingsutbildning kommer att övervägas i det fortsatta beredningsarbetet beträffande den gymnasiala yrkesutbildningen.

Med hänvisning till det anförda finner utskottet det inte påkallat att riksdagen gör något särskilt uttalande med anledning av motionsyrkandena om lärlingsutbildning. Utskottet avstyrker därför motionerna 1988/89:Ub234, 1988/89:Ub235 yrkandena 1 och 2, 1988/89:Ub258, 1988/89:Ub556 yrkande 1 delvis och 1988/89:Ub824 yrkande 7.

Utbildning i arbetsmiljöfrågor

I motionerna 1988/89:Ub238 (s) och 1988/89:Ub812 delvis (s) tas frågor upp om *utbildning i arbetsmiljö*. Motionärerna anför bl. a. att det finns många brister inom arbetsmiljöområdet. Många människor drabbas av förslitningsskador till följd av tunga lyft m. m. Enligt motionärerna är det en brist i den gymnasiala utbildningen att eleverna inte får tillräckliga kunskaper om förebyggande arbetsmiljöverksamhet eller hur en bra arbetsmiljö kan utformas. I motion 1988/89:Ub238 föreslås att arbetsmiljöutbildning bör införas på samtliga yrkesutbildningar i gymnasieskolan.

Utskottet vill med anledning av motionsyrkandena anförda följande.

Försöksverksamheten med treårig yrkesinriktad utbildning i gymnasieskolan (prop. 1987/88: 102, UbU 1987/88: 31, rskr. 1987/88: 366) förutsätter bl. a. en ökad samverkan mellan gymnasieskolan och arbetslivet. Genom den arbetsplatsförlagda utbildningen, som i årskurs 3 omfattar ca 60% av den totala utbildningstiden, bör eleverna få en realistisk bild av ett yrkesarbetsmiljö. Enligt vad utskottet erfarit finns moment i såväl övergripande som yrkesspecifika miljöfrågor i de nya kursplanerna för de treåriga yrkesinriktade linjerna i försöksverksamheten. Föredragande statsrådet anför i årets budgetproposition (bil. 10 s. 106) att han noterat den vikt som SÖ lägger vid miljöfrågorna i kursplanearbetet för en moderniserad yrkesutbildning. Mot denna bakgrund finner utskottet att motionsyrkandena i stort är tillgodosedda, varför utskottet föreslår att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Ub238 och 1988/89:Ub812 delvis.

Övriga frågor

I motion 1988/89:Ub837 (fp) yrkande 3 delvis anföras att *vårdutbildningarnas praktisk-kliniska delar* är omfattande och viktiga inslag i utbildningen. De knyter ihop teori med praktik och formar elevernas etiska förhållningssätt, deras attityder och inställning till patienter och till omvårdnadsarbetet. Mot denna bakgrund måste eleverna garanteras en bra arbetsförlagd utbildning med handledare som är intresserade av sin uppgift. Enligt motionärerna genomförs på många håll i landet handledarutbildning för undersköterskor och sjuksköterskor. Detta är dock enligt motionärerna inte tillräckligt. Särskilda lärartjänster på sjukhusavdelningarna eller tjänster som delas mellan avdelningsarbete och utbildning bör inrättas.

Utskottet behandlade samma yrkande vid riksmötet 1987/88 (UbU 1987/88:31). Utskottet framhöll då att en god handledarutbildning är av vikt för alla studievägar med arbetsplatsförlagd utbildning. Utskottet förutsatte att det i utvärderingsarbetet för försöksverksamheten med treårig yrkesinriktad utbildning i gymnasieskolan noga prövas hur handledarutbildningen inom vårdsektorn skall utformas i framtiden. Med hänvisning till vad utskottet anfört i ärendet under föregående riksmöte avstyrks motion 1988/89:Ub837 yrkande 3 delvis.

När det gäller *inriktningen av en treårig vårdutbildning* i gymnasieskolan föreslås i motion 1988/89:Ub810 (m) yrkande 1 att den utökning av undervisningstiden som en förlängd vårdutbildning innebär bör användas till vissa allmänna ämnen och vårdpraktik. Enligt motionärerna bör ämnena svenska, engelska, naturkunskap, psykologi och matematik ingå i vårdlinjens tim- och kursplan.

Utskottet vill erinra om att treårig vårdlinje och omvårdnadslinje omfattas av försöksverksamheten med treårig yrkesinriktad utbildning i gymnasieskolan. Enligt dessa linjers kurs- och timplaner är ämnena svenska, engelska och psykologi obligatoriska ämnen. På båda linjerna är matematik ett tillvalsämne. Naturkunskap ingår i vårdlinjens timplan, och i omvårdnadslinjens timplan studeras yrkesmatematik, teknik och datalära. Som utskottet tidigare redovisat kommer försöksverksamheten med treårig yrkesinriktad utbildning i gymnasieskolan att utvärderas.

Utskottet finner det med hänvisning till det anförda inte påkallat att riksdagen gör något särskilt uttalande med anledning av motion 1988/89:Ub810 yrkande 1, varför det avstyrks.

Läroplansfrågor

Gymnasieskolans inriktning m. m.

I motionerna 1988/89:Ub806 (m) yrkande 16 och 1988/89:Ub817 (fp) yrkande 27 behandlas frågor om *gymnasieskolans inriktning och utformning*. Enligt den förstnämnda motionen bör gymnasieutbildningen syfta till att ge eleverna en god grund för högre teoretiska studier, för mer avancerad yrkesutbildning och för yrkesverksamhet direkt efter avslutad utbildning. Enligt den sistnämnda motionen skall gymnasieskolan förbereda teoretiskt inriktade elever för högskolan och ge yrkesförberedelse åt dem som inte tror sig behöva högskolestudier. Gymnasieskolan måste därför ha ett utbildningsutbud som kan tillfredsställa elevernas ofta mycket skiftande önskemål, samtidigt som den måste tillgodose näringslivets behov av utbildad arbetskraft.

I motionerna 1988/89:Ub806 (m) yrkande 19 och 1988/89:Ub817 (fp) yrkandena 25 samt 26 framförs förslag om olika möjligheter till intresseval i gymnasieskolan. Enligt motionärerna bör elever med intresse för ett teoretiskt ämne även få individuell timplanejämkning med fem veckotimmar i likhet med elever med intresse för idrott och estetiska ämnen.

I tre motioner ges förslag till nya studievägar i gymnasieskolan. Enligt motion 1988/89:Ub270 (fp) bör en särskild gymnasielinje inrättas för

elevassistenter. Med hänsyn till gymnasieelevers stora intresse för internationella frågor bör enligt motion 1988/89:Ub296 (fp) försöksverksamhet startas med en internationell linje i gymnasieskolan. Slutligen anförs i motion 1988/89:Ub280 (m) att en ADB-variant bör införas på de humanistiska och samhällsvetenskapliga linjerna i gymnasieskolan.

Som utskottet tidigare redovisat är utbildningen i hela gymnasieskolan för närvarande föremål för ett omfattande försöks- och utvecklingsarbete. Vidare har SÖ på regeringens uppdrag gjort en översyn av de treåriga teoretiska linjerna och lagt fram förslag om studievägsstruktur för yrkesutbildningen i gymnasieskolan. De icke yrkesinriktade tvååriga linjerna i gymnasieskolan har utretts särskilt. Vidare pågår inom SÖ ett omfattande arbete med att modernisera kursplanerna för de yrkesinriktade utbildningsvägarna i gymnasieskolan.

Mot denna bakgrund anser utskottet att riksdagen bör avvakta beredningsarbetet inom regeringskansliet innan beslut fattas om gymnasieskolans inriktning och utformning m.m. i framtiden. Motionerna 1988/89:Ub270, 1988/89:Ub280, 1988/89:Ub296, 1988/89:Ub806 yrkandena 16 och 19 samt 1988/89:Ub817 yrkandena 25–27 avstyrks av utskottet.

Enligt motion 1988/89:Ub276 (c) yrkande 22 bör *ämnesanknuten praktik på treårig ekonomisk linje* (E-linjen) i gymnasieskolan göras obligatorisk under totalt tre veckor med början i årskurs 1 läsåret 1989/90. Verksamheten bör under följande år byggas ut till att omfatta alla tre studieåren.

Utskottet vill med anledning av motionsyrkandet anföra följande.

Försök med ämnesanknuten praktik bedrivs på ett antal linjer i gymnasieskolan sedan läsåret 1985/86 inom ramen för utvecklingsarbetet Gymnasieskola i utveckling (prop. 1983/84:116, UbU 1983/84:29, rskr. 1983/84:412). Försök med gymnasiepraktik omfattade läsåret 1986/87 drygt 16 000 elever, av vilka ca 90% studerade på de teoretiska linjerna. Bland dessa linjer var E-linjen den helt dominerande med över 7 000 elever.

I årets budgetproposition tillstyrks inte ett förslag från SÖ om obligatorisk praktik på E-linjen. Föredragande statsrådet hänvisar bl. a. till översynen av hela gymnasieskolans linjestruktur och det förestående beredningsarbetet. Vidare bör enligt föredragande statsrådets uppfattning möjligheten bevaras att några år framöver se hela behovet av praktik samlat för såväl den obligatoriska skolan som gymnasieskolan. Utskottet delar föredragande statsrådets uppfattning i denna del och föreslår att riksdagen avstyrker motion 1988/89:Ub276 yrkande 22 om ämnesanknuten praktik på den treåriga ekonomiska linjen.

Kost- och konsumentkunskap m. m.

I ett stort antal motioner berörs *utbildningen i kost, hälsa och konsumtion m. m. i gymnasieskolan*. Enligt motionerna 1988/89:Ub217 (fp) och 1988/89:Ub226 (fp) yrkande 2 bör en ny konsumtionsutbildning i stället för den tvååriga konsumtionslinjen erbjudas eleverna i gymnasieskolan så

snart som möjligt. En sådan utbildning bör både vara inriktad på yrkesverksamhet och ge behörighet för högskolestudier. I motionerna 1988/89:Ub226 (fp) yrkande 1, 1988/89:Ub275 (c) yrkande 3, 1988/89:Ub290 (c) yrkande 2 och 1988/89:Ub295 (m) framförs förslag om obligatorisk undervisning i kost, hälsa och hushållning på gymnasieskolans samtliga linjer. En utökad utbildning i kost och hushållning bör ske på omvårdnadslinjen och andra studievägar med vårdinriktning enligt motionerna 1988/89:Ub275 (c) yrkande 4, 1988/89:Ub290 (c) yrkande 3 och 1988/89:Ub819 (s). Även undervisning i frågor om barns omsorg, boende och privatekonomi samt undervisning i barn- och ungdomskunskap bör enligt motionerna 1988/89:Ub314 (fp) och 1988/89:Ub331 (mp) få ökat utrymme i gymnasieskolan. I motionerna 1988/89:Ub275 (c) yrkande 5, 1988/89:Ub251 (m), 1988/89:Ub320 (c) yrkandena 1 och 2, 1988/89:Ub334 (c) delvis och 1988/89:Ub807 (c) yrkande 2 understryks vikten av att lanthushållsskolorna även i framtiden skall kunna utvecklas. Enligt motionärerna har de en viktig funktion att fylla i utbildningssamhället. Förutom att lanthushållsskolorna bedriver utbildning förvaltar de ett kulturarv genom att föra kunskaper vidare inom bl. a. det hemtekniska och textila området.

Utskottet vill med anledning av motionsyrkandena anföra följande.

De icke yrkesinriktade tvååriga linjerna – social linje, konsumtionslinje, estetisk-praktisk linje och musiklinje – har som nämnts i det föregående utretts särskilt. Utredningen har avlämnat betänkandet (SOU 1989:10) Två nya treåriga linjer i gymnasieskolan. Utredningen föreslår bl. a. att en ny treårig social linje och en treårig estetisk linje inrättas i gymnasieskolan. Den sociala linjen föreslås få ett stort antal timmar i karaktärsämnen socialkunskap, barn- och ungdomskunskap, mat- och boendekultur samt vissa estetiska ämnen. Enligt förslaget delas årskurs 2 i två grenar – en social gren och en kost- och näringsinriktad gren. Efter genomgången årskurs 2 har eleverna allmän behörighet för studier i högskolan. Enligt utredningen bör de grundskoleanknutna konsumentekonomiska specialkurserna avvecklas. Den nuvarande påbyggnadsutbildningen Kost, hälsa och hushållning bör enligt utredning kompletteras med ett yrkesinriktat innehåll och eventuellt med inslag av allmänna ämnen så att utbildningen kan utgöra ett alternativ till årskurs 3 på bl. a. den sociala linjen. Denna utbildning bör kunna förläggas till både landstingskommunala och primärkommunala skolor. Utredningen framhåller att konsekvenserna av en avveckling av de konsumentekonomiska specialkurserna kan bli kännbara för vissa skolor utanför gymnasieorterna. Enligt utredningen bör detta förhållande uppmärksammas när samtliga förslag om gymnasieskolans reformering ligger färdiga. Utredningen föreslår att ett obligatoriskt tema "Kost och hälsa" med ett fastställt antal timmar införs på alla linjer i gymnasieskolan och att ett tillvalsämne med ett innehåll som motsvarar påbyggnadsutbildningen Kost, hälsa och hushållning erbjuds eleverna i gymnasieskolan.

Som utskottet tidigare redovisat har SÖ slutfört en översyn av de treåriga teoretiska linjerna och även lagt fram förslag om en ny studievägsstruktur för yrkesutbildningen i gymnasieskolan. SÖ:s förslag i dessa frågor

tillsammans med betänkandet Två nya treåriga linjer i gymnasieskolan skall enligt vad föredragande statsrådet anför i budgetpropositionen (s. 14) remitteras för en omfattande granskning och diskussion fram till hösten 1989, varefter frågorna kommer att beredas inom regeringskansliet. Utskottet erinrar vidare om vad utskottet i betänkandet UbU 1987/88: 31 (s. 26) anför om grundskoleanknutna specialkurser på konsumtionsområdet vid vissa landstingskommunala gymnasieskolor och lanthushållsskolor. Utskottet anser att resultatet av remissarbetet och beredningen bör avvaktas och föreslår därför att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Ub217, 1988/89:Ub226 yrkandena 1 och 2, 1988/89:Ub251, 1988/89:Ub275 yrkandena 3–5, 1988/89:Ub290 yrkandena 2 och 3, 1988/89:Ub295, 1988/89:Ub314, 1988/89:Ub320 yrkandena 1 och 2, 1988/89:Ub331, 1988/89:Ub334 delvis, 1988/89:Ub807 yrkande 2 och 1988/89:Ub819.

I motion 1988/89:Ub822 (s) om utbildning i miljöfrågor anförs att efterfrågan på s.k. alternativt odlade produkter blir allt större på marknaden. Frågan om minskad kemikalieanvändning i de traditionella odlingsformerna är enligt motionärerna ständigt aktuell. I syfte att bereda möjlighet för intresserade elever att lära sig mer om ett miljövänligt jordbruk bör utbildning i *alternativodling, alternativ teknik och landskapsvård* erbjudas i gymnasieskolan (yrkande 4).

Utskottet vill erinra om att treårig naturbrukslinje är en av de nya försökslinjer som ingår i försöksverksamheten med treårig yrkesinriktad utbildning i gymnasieskolan. Enligt vad utskottet erfarit ingår i naturbrukslinjens kursplan (SÖ, läroplan 1988: 27 och 1988: 123) studier i alternativ odling, alternativ teknik m. m. inom jordbruket. Såväl övergripande som yrkesspecifika miljövårdsfrågor skall även behandlas på denna studieväg. Mot denna bakgrund finner utskottet att motionärernas yrkande i stort är tillgodosett, varför motion 1988/89:Ub822 yrkande 4 avstyrks.

Enligt motion 1988/89:Ub248 (mp) bör den ökade miljömedvetenheten i samhället återspeglas i skolans undervisning. I gymnasieskolan bör ämnet *biologi och undervisningen i ekologi* ges ökad undervisningstid på de tre- och fyraåriga teoretiska linjerna.

Utskottet hänvisar till SÖ:s förslag till timplaner för treårig teoretisk utbildning. Utskottet anser att resultatet av beredningsarbetet bör avvaktas och föreslår att riksdagen avslår motion 1988/89:Ub248.

Språkundervisningen

I ett stort antal motioner behandlas *språkundervisningen i gymnasieskolan*. I motionerna 1988/89:Ub224 (m) yrkandena 1 och 2, 1988/89:Ub271 (fp), 1988/89:Ub801 (c) yrkande 7 delvis, 1988/89:Ub817 (fp) yrkande 37 samt 1988/89:Ub831 (m, fp, c, mp) yrkandena 1 och 3–5 framförs olika förslag i syfte att förstärka och förbättra språkundervisningen i gymnasieskolan.

Utskottet erinrar om att det i regeringens uppdrag till SÖ om översyn av de tre- och fyraåriga linjerna i gymnasieskolan underströks särskilt, mot bakgrund av en allmänt ökande internationalisering, att språkprogrammet

i gymnasieskolan behöver förstärkas. Som utskottet tidigare redovisat har SÖ slutfört sitt uppdrag om översyn av dessa linjer. Utskottet anser att resultatet av beredningsarbetet bör avvaktas innan riksdagen tar ställning till olika förslag när det gäller gymnasieskolans språkprogram.

Utskottet vill i sammanhanget tillägga att regeringen den 14 januari 1988 har utfärdat en förordning om minsta undervisningstid för vissa språk i gymnasieskolan. SÖ har fastställt kommentarer till denna förordning (Läroplaner 1988: 13).

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avstyrker motionerna 1988/89:Ub224 yrkandena 1 och 2, 1988/89:Ub271, 1988/89:Ub801 yrkande 7 delvis, 1988/89:Ub817 yrkande 37 och 1988/89:Ub831 yrkandena 1 samt 3–5.

I motion 1988/89:Ub824 (mp) yrkande 8 delvis föreslås beträffande *val av B-språk i gymnasieskolan* att även teckenspråk och esperanto skall kunna väljas som B-språk.

Utskottet vill erinra om att regeringen den 22 oktober 1987 har förordnat om försöksverksamhet med teckenspråk som C-språk (SÖ-FS 1987: 237). SÖ har fastställt kursplan i ämnet (Läroplaner 1987: 121). Med hänvisning till det anförda och till beredningsarbetet beträffande gymnasieskolans timplaner för treårig teoretisk utbildning föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1988/89:Ub824 yrkande 8 delvis.

Vissa resursfrågor

I motion 1988/89:Ub201 (c) begärs en översyn av *interkommunala ersättningsbelopp för vissa utbildningar i gymnasieskolan*. Motionärerna anför att vissa kurser i gymnasieskolan är mycket kostsamma för skolkommunerna till följd av t. ex. avancerad utrustning. Det är därför nödvändigt att en skolkommun som tar på sig ansvaret för en sådan kurs kan kompensera sig för stora merkostnader. Enligt motionärerna är gällande bestämmelser om interkommunala ersättningar inte tillfredsställande i detta avseende.

Utskottet vill med anledning av motionsyrkandet anföra följande.

Interkommunal ersättning regleras i 5 kap. 15–20 §§ skollagen och i 4 kap. Förordning med vissa tillämpningsföreskrifter till skollagen (1985: 1100). Regeringen meddelar årliga föreskrifter om belopp för interkommunal ersättning för elever på flertalet linjer i kommunernas gymnasieskolor. Till detta vill utskottet lägga följande.

Regeringen har den 23 februari 1989 förordnat (SFS 1989: 54) om ändring i förordningen (1986: 572) med vissa tillämpningsföreskrifter till skollagen. Beträffande interkommunal ersättning för elever i kommunernas gymnasieskolor innebär den nya bestämmelsen bl. a. att om en kommun gör stora investeringar i fråga om lokaler och inventarier för en yrkesinriktad linje i gymnasieskolan i syfte att höja utbildningens kvalitet väsentligt och det belopp för interkommunal ersättning som regeringen fastställt för elever på linjen därvid framstår som oskäligt lågt, får SÖ fastställa ett högre belopp för interkommunal ersättning till kommunen för elever på linjen.

Mot denna bakgrund finner utskottet att motionsyrkandet i stort är tillgodosett, varför det avstyrks. 1988/89:UbU15

I motion 1988/89:Ub813 (s) yrkande 1 begärs att *försöksverksamhet med friare resursanvändning i gymnasieskolan* får startas i Värmlands län. Enligt motionärerna bör gymnasieskolorna i länet få möjlighet att genom en friare resursanvändning arbeta med flexibla timplaner. I försöket skulle även samarbete med kommunal vuxenutbildning (komvux) och arbetsmarknadsutbildning ingå, där ett sådant samarbete kan bereda större möjligheter till utbildning.

Utskottet vill med anledning av motionsyrkandet anföra följande.

Försöksverksamhet med ramtimplaner med obligatoriska och valbara timtal har pågått sedan år 1979. Sedan det nya resurssystemet för gymnasieskolan infördes år 1987 har verksamheten bedrivits inom de resursramar som gäller för resp. studieväg. Enligt vad som anförs i budgetpropositionen (bil. 10 s. 111) ämnar föredragande statsrådet återkomma till regeringen med förslag om att denna försöksverksamhet förlängs ytterligare två år t. o. m. läsåret 1990/91. Föredragande statsrådet anför vidare att beslut om ramtimplanernas framtid måste grundas på dels utvärderingar av försöket, dels de överväganden som blir aktuella inom den nu pågående översynen av de teoretiska linjernas struktur. Utskottet vill i detta sammanhang erinra om försöksverksamheten med samarbete mellan gymnasieskolan och vuxenutbildningen som ingår i försöks- och utvecklingsarbetet Gymnasieskola i utveckling. I denna försöksverksamhet har även arbetsmarknadsutbildning ingått.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1988/89:Ub813 yrkande 1.

Rekrytering av lektorer till gymnasieskolan m. m.

Tidigare under detta riksmöte har riksdagen beslutat att tjänst som lektor skall tillsättas av skolstyrelse (bet. 1988/89:UbU7, rskr. 1988/89:95). Frågan om utbildning av lektorer och behörighet till tjänst som lektor i gymnasieskolan har utskottet behandlat i betänkandet 1988/89:UbU22 Utbildning för undervisningsyrken (s. 12–16). Utskottet vill tillägga att det är angeläget att SÖ också fortsättningsvis lämnar kommunerna erforderlig hjälp när det gäller samlingsannons och övrig samordning av tillsättningsförfarandet för lektorat i riket, så att administrativa komplikationer m. m. undviks.

Anslagsberäkningar

Regeringen bereder i budgetpropositionen riksdagen tillfälle att ta del av vad som anförts om *tillämpningen av en utgiftsram för lönekostnader* med anledning av att kostnaderna för 1988 års statliga avtal (RAL5 1988) översteg den av regeringen fastställda utgiftsramen för lönekostnader med 1%. Regeringen har till följd av detta vid beslut i förordningen (SÖ-FS 1988:127) om belopp m. m. för utbetalning av statsbidrag till driften av

gymnasieskolan sänkt lönenivån efter vilken statsbidrag utbetalas för budgetåret 1988/89 i motsvarande grad. För skolhuvudmännen har därvid angetts att rationalisering av organisationen bör göras i nödvändig utsträckning så att merkostnader för huvudmännen undviks. Elevernas undervisningstid får därvid inte påverkas.

Enligt motion 1988/89:Ub266 (vpk) yrkande 8 delvis bör riksdagen inte godkänna tillämpningen av en utgiftsram för lönekostnader för gymnasieskolan. Enligt motionärerna har gymnasieskolor tvingats dra in delningstimmor i vissa ämnen och upphöra med frivillig undervisning i bl. a. estetiska ämnen. Enligt motionärerna slår dessa nedskärningar hårdast mot elever med svårigheter i skolan.

Utskottet har inte något att erinra mot vad som i proposition 1988/89: 100 anförts om tillämpningen av en utgiftsram för gymnasieskolan. Utskottet föreslår att riksdagen avslår motion 1988/89:Ub266 yrkande 8 delvis och utan erinran lägger propositionen i denna del till handlingarna.

I motionerna 1988/89:Ub289 (m) yrkande 3, 1988/89:Ub276 (c) yrkande 19 och 1988/89:Ub834 yrkande 24, samtliga delvis, föreslås att *skolledningsresursen för gymnasieskolor med samordnade timplaner* i glesbygd bör ökas. Motionärerna hänvisar till SÖ:s anslagsframställning för budgetåret 1989/90, enligt vilken dessa skolor har en mer komplicerad organisationsform än skolor med motsvarande poängtal men med vanlig timplan. Enligt motionärerna bör skolledningsresursen för dessa skolor öka. För detta ändamål beräknar de 400 000 kr. för budgetåret 1989/90.

Utskottet tillstyrker förslaget i motionerna 1988/89:Ub276 yrkande 19, 1988/89:Ub289 yrkande 3 och 1988/89:Ub834 yrkande 24, samtliga delvis, beträffande ökad skolledningsresurs för gymnasieskolor med samordnade timplaner för budgetåret 1989/90.

Beträffande *anslagsbeloppet* föreslår regeringen att riksdagen till Bidrag till driften av gymnasieskolor anvisar ett förslagsanslag på 5 643 610 000 kr. för budgetåret 1989/90. Regeringen föreslår vidare i proposition 1988/89: 90 om ingenjörsutbildning att riksdagen med ändring av vad som föreslagits i budgetpropositionen beträffande detta anslag för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 5 626 910 000 kr., dvs. en minskning av anslaget med 16,7 milj. kr. jämfört med förslaget i budgetpropositionen.

I motion 1988/89:Ub834 (m) yrkande 25 föreslås i konsekvens med tidigare ställningstagande beträffande försöksverksamhet med treårig yrkesinriktad utbildning i gymnasieskolan att anslagsbeloppet skall reduceras med 21,5 milj. kr. för budgetåret 1989/90. I motion 1988/89:Ub266 (vpk) framläggs ett antal förslag till medelsökning för driften av gymnasieskolan motsvarande totalt 55,8 milj. kr. för budgetåret 1989/90. Motionärerna föreslår att de kommuner som deltar i försöksverksamheten med treårig yrkesinriktad utbildning i gymnasieskolan skall få 500 kr. per deltagande elev för att täcka ökade kostnader i samband med försöksverksamheten. För detta ändamål beräknas 5 milj. kr. (yrkande 1). I syfte att främja olika kultur- och föreningsaktiviteter bland eleverna i gymnasieskolan bör ett särskilt statligt anslag om 15 milj. kr. utgå för ändamålet

(yrkande 2). Vidare bör procentsatsen för garantiresursen för gymnasieskolans statsbidrag sänkas från 5 % till 2 % (yrkande 6). Enligt motionärerna skulle en sådan ändring i bidragskompensationen till skolhuvudmännen medföra en kostnadsökning av 3 milj. kr. i förhållande till regeringens förslag (yrkande 7). Slutligen föreslås (yrkande 8 delvis) att riksdagen till allmänt undervisningsbidrag för gymnasieskolan för budgetåret 1989/90 anslår 32,8 milj. kr. utöver regeringens förslag med anledning av tillämpningen av en utgiftsram för lönekostnader för gymnasieskolan.

Av statsfinansiella skäl avstyrker utskottet motion 1988/89:Ub266 yrkandena 1, 2, 6, 7 och 8 delvis. Utskottet avstyrker motion 1988/89:Ub834 yrkande 25 med hänvisning till vad som förordats i det föregående om försöksverksamhet med treårig yrkesinriktad utbildning.

Den totala kostnadsökningen för de ytterligare 2000 intagningsplatser som utskottet förordat i det föregående bör beräknas till 32 milj. kr. för budgetåret 1989/90. Utskottet ställer sig, som framgått, bakom en ökning av skolledningsresursen med 400 000 kr. för budgetåret 1989/90. Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:Ub276 yrkande 19 delvis, 1988/89:Ub289 yrkande 3 delvis och 1988/89:Ub834 yrkande 24 delvis, med anledning av propositionerna 1988/89:100 och 1988/89:90 samt motion 1988/89:Ub266 yrkande 4 och med avslag på motionerna 1988/89:Ub266 yrkandena 1, 2, 6, 7 och 8 delvis samt 1988/89:Ub834 yrkande 25 till Bidrag till driften av gymnasieskolor för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på $(5\,643\,610\,000 - 16\,700\,000 + 32\,000\,000 + 400\,000 =) 5\,659\,310\,000$ kr.

Bidrag till åtgärder inom kommunernas uppföljningsansvar för ungdom under 18 år m. m.

Ur anslaget utgår statsbidrag enligt förordningen (1983:583) om statsbidrag till uppföljningsinsatser för ungdomar under 18 år. Enligt förordningen får kommuner statsbidrag för uppföljningsprogram och administration (allmänt bidrag). Till arbetsgivare som anställer ungdomar på ungdomsplatser lämnas bidrag till ungdomsplats. Till kommunerna lämnas bidrag till utbildningsinslag under ungdomarnas perioder på ungdomsplats. Från anslaget betalas även kostnader för bidrag till kommuner för utbildning av handledare (1983:584. SÖ-FS 1987:125).

De olika åtgärderna som ingår i kommunernas uppföljningsansvar för ungdom under 18 år utreds för närvarande (Skola – Arbete-utredningen. U 1988:11). Förslag skall lämnas senast den 31 december 1989.

Regeringen föreslår beträffande *anslagsbeloppet* att riksdagen till Bidrag till kommunernas uppföljningsansvar för ungdom under 18 år m. m. för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 236 198 000 kr.

I motionerna 1988/89:Ub834 (m) yrkande 23 delvis och 1988/89:Ub817 (fp) yrkande 36 delvis föreslås att ökningen med 2000 intagningsplatser inom gymnasieskolans direktram utöver regeringens förslag skall finansieras genom att medel tas från detta anslag. Kostnaden för 2000 intagningsplatser inom gymnasieskolans direktram beräknas till 32 milj. kr. för budgetåret 1989/90.

Utskottet anser inte att medel för den av utskottet tidigare tillstyrkta utökningen av intagningskapaciteten till gymnasieskolan skall finansieras genom att medel överförs från detta anslag till anslaget B 18. Bidrag till driften av gymnasieskolor. Då utskottet inte har något att erinra mot medelsberäkningen föreslår utskottet att riksdagen med bifall till proposition 1988/89: 100 och med avslag på motionerna 1988/89:Ub817 yrkande 36 delvis och 1988/89:Ub834 yrkande 23 delvis till Bidrag till åtgärder inom kommunernas uppföljningsansvar för ungdom under 18 år m. m. för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 236 198 000 kr.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *antalet elevplatser inom gymnasieskolans direkt-ram för budgetåret 1989/90*

att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:Ub266 yrkande 3, 1988/89:Ub276 yrkande 18 delvis, 1988/89:Ub289 yrkande 1 delvis, 1988/89:Ub801 yrkande 6 delvis, 1988/89:Ub817 yrkande 36 delvis och 1988/89:Ub834 yrkande 23 delvis samt med anledning av propositionerna 1988/89: 100 och 1988/89: 90 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. beträffande *antalet elevplatser inom gymnasieskolans direkt-ram för budgetåret 1990/91*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub289 yrkande 1 delvis och med anledning av propositionerna 1988/89:100 och 1988/89:90 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. beträffande *planeringsramar för elevplatser i gymnasieskolan för budgetåret 1991/92*

att riksdagen med avslag på motionerna 1988/89:Ub276 yrkande 18 och 1988/89:Ub801 yrkande 6, båda delvis och med anledning av proposition 1988/89:100 godkänner vad som förordats i proposition 1988/89:90,

4. beträffande *inriktningen för direktramarna i gymnasieskolan för budgetåren 1992 – 1995*

att riksdagen utan erinran lägger proposition 1988/89: 100 till handlingarna,

5. beträffande *antalet elevplatser inom gymnasieskolans lilla ram för budgetåren 1989/90 – 1991/92, m. m.*

att riksdagen med avslag på motionerna 1988/89:Ub287 yrkandena 1 och 2 samt 1988/89:Ub818 yrkande 2 godkänner vad som förordats i proposition 1988/89: 100,

6. beträffande *utbildning av optiker*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Ub695.

7. beträffande *filiutbildning på teoretiska studievägar i visst fall*

att riksdagen godkänner vad som förordats i proposition 1988/89:100,

8. *beträffande gymnasieskolans utveckling i vissa regioner*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Ub298 yrkande 5, 1988/89:Ub337 yrkande 1, 1988/89:Ub805 yrkande 1 och 1988/89:Ub814 yrkande 1,

9. *beträffande utbildning på gymnasial nivå på mindre orter*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Ub243 yrkandena 2–4 och 1988/89:Ub827 yrkande 2,

10. *beträffande intagning till vård- och omvårdnadslinjerna*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Ub247,

11. *beträffande rekrytering av elever till naturvetenskaplig linje i gymnasieskolan*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Ub240 yrkandena 1 och 6,

12. *beträffande intagningsplatser vid idrottsgymnasierna*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Ub268 yrkande 2, 1988/89:Ub278, 1988/89:Ub802 yrkande 1 delvis och 1988/89:Ub803 yrkande 1,

13. *beträffande gymnasieskolans hemortsalternativ för idrottande elever m. m.*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Ub268 yrkande 1, 1988/89:Ub802 yrkande 1 delvis och 1988/89:Ub815 yrkandena 2 och 3,

14. *beträffande försöksverksamhet med regionala idrottsgymnasier*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Ub285,

15. *beträffande ökat nordiskt utbildningssamarbete*

att riksdagen utan erinran lägger proposition 1988/89:100 till handlingarna,

16. *beträffande utvidgad försöksverksamhet med treårig yrkesinriktad utbildning i gymnasieskolan*

att riksdagen med avslag på motionerna 1988/89:Ub276 yrkande 20, 1988/89:Ub289 yrkande 2, 1988/89:Ub806 yrkande 17, 1988/89:Ub811 yrkande 1, 1988/89:Ub817 yrkandena 24 och 33 samt 1988/89:Ub837 yrkande 2 godkänner vad som förordats i proposition 1988/89:100,

17. *beträffande fördelning av intagningsplatser till vissa län i försöksverksamhet med treårig yrkesinriktad utbildning i gymnasieskolan*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Ub245, 1988/89:Ub303, 1988/89:Ub318 och 1988/89:Ub615 yrkande 3,

18. *beträffande utformning av den yrkesinriktade utbildningen på gymnasial nivå*

att riksdagen avslår motion 1988/89:Ub806 yrkande 18,

19. *beträffande lärlingsutbildning m. m.*

att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Ub234, 1988/89:Ub235 yrkandena 1 och 2, 1988/89:Ub258, 1988/89:Ub556 yrkande 1 delvis och 1988/89:Ub824 yrkande 7,

20. beträffande *utbildning i arbetsmiljö*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Ub238 och 1988/89:Ub812 delvis,
21. beträffande *vårdutbildningarnas praktisk-kliniska delar*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Ub837 yrkande 3 delvis,
22. beträffande *inriktningen av en treårig vårdutbildning*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Ub810 yrkande 1,
23. beträffande *gymnasieskolans inriktning och utformning*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Ub270, 1988/89:Ub280, 1988/89:Ub296, 1988/89:Ub806 yrkandena 16 och 19 samt 1988/89:Ub817 yrkandena 25–27,
24. beträffande *ämnesanknuten praktik på treårig ekonomisk linje i gymnasieskolan*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Ub276 yrkande 22,
25. beträffande *utbildning i kost, hälsa och konsumtion m. m. i gymnasieskolan*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Ub217, 1988/89:Ub226, 1988/89:Ub251, 1988/89:Ub275 yrkandena 3–5, 1988/89:Ub290 yrkandena 2 och 3, 1988/89:Ub295, 1988/89:Ub314, 1988/89:Ub320, 1988/89:Ub331, 1988/89:Ub334 delvis, 1988/89:Ub807 yrkande 2 och 1988/89:Ub819,
26. beträffande *utbildning i alternativ odling m. m. på naturbrukslinjen i gymnasieskolan*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Ub822 yrkande 4,
27. beträffande *undervisning i biologi och ekologi i gymnasieskolan*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Ub248,
28. beträffande *språkundervisningen i gymnasieskolan*
att riksdagen avslår motionerna 1988/89:Ub224 yrkandena 1 och 2, 1988/89:Ub271, 1988/89:Ub801 yrkande 7 delvis, 1988/89:Ub817 yrkande 37 och 1988/89:Ub831 yrkandena 1 samt 3–5,
29. beträffande *val av B-språk i gymnasieskolan*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Ub824 yrkande 8 delvis,
30. beträffande *interkommunala ersättningsbelopp för vissa utbildningar i gymnasieskolan*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Ub201,
31. beträffande *försöksverksamhet med friare resursanvändning i gymnasieskolan*
att riksdagen avslår motion 1988/89:Ub813 yrkande 1,
32. beträffande *tillämpningen av en utgiftsram för lönekostnader för gymnasieskolan*
att riksdagen med avslag på motion 1988/89:Ub266 yrkande 8 delvis utan erinran lägger proposition 1988/89:100 till handlingarna,
33. beträffande *skolledningsresurs för gymnasieskolor med samordnande timplaner*
att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:Ub276 yrkande 19 delvis, 1988/89:Ub289 yrkande 3 delvis och 1988/89:Ub834 yrkan-

de 24 delvis samt med anledning av proposition 1988/89: 100 som sin mening ger regeringen till kända vad utskottet anfört,

34. beträffande *anslagsbeloppet under Bidrag till driften av gymnasieskolor*

att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:Ub276 yrkande 19 delvis, 1988/89:Ub289 yrkande 3 delvis och 1988/89:Ub834 yrkande 24 delvis, med anledning av propositionerna 1988/89: 100 och 1988/89: 90 samt motion 1988/89:Ub266 yrkande 4 och med avslag på motionerna 1988/89:Ub266 yrkandena 1, 2, 6, 7 och 8 delvis samt 1988/89:Ub834 yrkande 25 till *Bidrag till driften av gymnasieskolor* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 5 659 310 000 kr.

35. beträffande *anslagsbeloppet under Bidrag till åtgärder inom kommunernas uppföljningsansvar för ungdom under 18 år m. m.*

att riksdagen med bifall till proposition 1988/89: 100 samt med avslag på motionerna 1988/89:Ub817 yrkande 36 delvis och 1988/89:Ub834 yrkande 23 delvis till *Bidrag till åtgärder inom kommunernas uppföljningsansvar för ungdom under 18 år m. m.* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 236 198 000 kr.

Stockholm den 2 maj 1989

På utbildningsutskottets vägnar

Lars Gustafsson

Närvarande: Lars Gustafsson (s), Larz Johansson (c), Helge Hagberg (s), Ann-Cathrine Haglund (m), Bengt Silfverstrand (s), Lars Leijonborg (fp), Lars Svensson (s), Göran Allmér (m), Ingvar Johnsson (s), Margareta Hemmingsson (s), Berit Löfstedt (s), Birger Hagård (m), Carl-Johan Wilsson (fp), Marianne Andersson (c), Eva Goës (mp), Ewa Hedkvist Petersen (s) och Ylva Johansson (vpk).

Reservationer

1. Planeringsramar för elevplatser i gymnasieskolan för budgetåret 1991/92 (mom. 3)

Larz Johansson och Marianne Andersson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 13 börjar med "Utskottet konstaterar" och slutar med "proposition 1988/89: 90" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med motionärerna att gymnasieskolan skall totaldimensioneras. dvs. att alla ungdomar under 20 år som önskar utbildning skall garanteras plats i gymnasieskolan. Detta innebär att antalet intagningsplatser i gymnasieskolan bör motsvara den efterfrågan som avseglas i ungdomarnas förstahandsval. Utskottet delar motionärernas upp-

fattning att regeringens förslag till planeringsram för läsåret 1991/92 inte tar hänsyn till äldresökande, dvs. ungdomar upp till 20 år. Enligt utskottets uppfattning bör de ungdomar som får utbildning och praktik inom ramen för det kommunala uppföljningsansvaret i stället beredas plats i gymnasieskolan. Detta ställer inte några ökade anspråk på statsbudgeten, eftersom dessa ungdomar ger motsvarande kostnader inom det kommunala uppföljningsansvaret eller inom systemet för ungdomslagen. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 3 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

3. beträffande *planeringsramar för elevplatser i gymnasieskolan för budgetåret 1991/92*

att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:Ub276 yrkande 18 delvis och 1988/89:Ub801 yrkande 6 delvis samt med anledning av propositionerna 1988/89:100 och 1988/89:90 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

2. Utbildning av optiker (mom. 6)

Ylva Johansson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 15 börjar med "Utskottet behandlade" och slutar med "motion 1988/89:Ub695" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med motionärerna att optikerutbildningen bör anordnas inom högskolan. Universitetet i Linköping har erfarenhet av att samordna ämnen och utveckla tvärvetenskapligt samarbete. Universitetet där bör ha goda förutsättningar att anordna optikerutbildning. Ytterligare skäl för att förlägga en högskoleutbildning av optiker till Linköping är att den erfarenhet och kompetens som byggts upp inom den nuvarande optikerutbildningen inom gymnasieskolan i Borensberg utanför Linköping kan tas till vara och integreras i en högskoleutbildning. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 6 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

6. beträffande *utbildning av optiker*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub695 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. Rekrytering av elever till naturvetenskaplig linje i gymnasieskolan (mom. 11)

Ylva Johansson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 17 börjar med "Mot bakgrund" och på s. 18 slutar med "yrkandena 1 och 6" bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar i likhet med motionärerna att det ställs ökande krav på naturvetenskapliga kunskaper inom viktiga samhällsområden. För att medborgarna själva skall kunna ta ställning till frågor inom miljövard, energiförsörjning, trafikplanering m. m. krävs grundläggande kunskaper i naturvetenskapliga ämnen. Ett betydligt större antal elever än för närvarande måste intresseras för naturvetenskaplig utbildning. I grundskolan måste NO-undervisningen stärkas. Undervisningen skall präglas av ett undersökande arbetssätt, vilket innebär att eleverna skall få träning i att formulera hypoteser, göra försök, iaktta, analysera och dra slutsatser.

Enligt utskottets uppfattning är det viktigt att öka rekryteringen till N-linjen i gymnasieskolan. SYO-funktionärerna bör uppmuntra även de elever som inte i första hand tänker sig en fortsatt naturvetenskaplig, matematisk eller teknisk utbildning inom högskolan att söka till N-linjen. Behovet av naturvetare kommer att vara stort inom många områden. Det är särskilt viktigt att öka rekryteringen till grundskollärlinjen med inriktning mot undervisning i årskurserna 1–7 i matematik och naturorienterande ämnen.

Vad utskottet anfört om en ökad rekrytering av elever till naturvetenskaplig utbildning i gymnasieskolan bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 11 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

11. *beträffande rekrytering av elever till naturvetenskaplig linje i gymnasieskolan*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub240 yrkandena 1 och 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4. Försöksverksamhet med regionala idrottsgymnasier (mom. 14)

Ann-Cathrine Haglund (m), Lars Leijonborg (fp), Göran Allmér (m), Birger Hagård (m) och Carl-Johan Wilson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 19 börjar med "Enligt utskottets" och slutar med "motion 1988/89:Ub285" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med motionärerna att den typ av idrottsgymnasier som utvecklats i några kommuner i Småland bör få bedrivas parallellt med försöksverksamheten med individuella timplanejämkningar för idrottande elever på hemorten och verksamheten vid idrottsgymnasierna. Utskottet tillstyrker motionärernas förslag att verksamheten vid de regionala idrottsgymnasierna av Smålandsmodell får fortsätta i en femårig försöksverksamhet och att de studerande beviljas inackorderingstillägg i likhet med eleverna vid de riksrekryterande idrottsgymnasierna. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 14 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

14. beträffande *försöksverksamhet med regionala idrottsgymnasier*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub285 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. Utvidgad försöksverksamhet med treårig yrkesinriktad utbildning i gymnasieskolan (mom. 16)

Ann-Cathrine Haglund, Göran Allmér och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 21 börjar med "Försöksverksamheten med" och slutar med "i gymnasieskolan" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att en utvidgning av försöksverksamheten med treårig yrkesinriktad utbildning i gymnasieskolan inte bör ske från läsåret 1989/90. De tim- och kursplaner som tillämpas i den nu pågående försöksverksamheten har flera brister.

Enligt utskottets uppfattning bör den yrkesinriktade utbildningen utformas efter de krav yrket ställer. Detta gäller inte minst utbildningen i de allmänna ämnena. De måste väljas så att de stödjer den valda yrkesinriktningen. Enligt utskottets uppfattning bör inte en och samma längd på utbildningen gälla för olika yrken. Inte heller har några kostnadsberäkningar redovisats för en fullt utbyggd treårig yrkesinriktad utbildning. De ekonomiska förutsättningarna måste klarläggas innan utbildningen på det yrkesinriktade området i gymnasieskolan förändras. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 16 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

16. beträffande *utvidgad försöksverksamhet med treårig yrkesinriktad utbildning i gymnasieskolan*

att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:Ub289 yrkande 2 och 1988/89:Ub806 yrkande 17 samt med avslag på proposition 1988/89:100 och motionerna 1988/89:Ub276 yrkande 20, 1988/89:Ub811 yrkande 1, 1988/89:Ub817 yrkandena 24 och 33 samt 1988/89:Ub837 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

6. Utvidgad försöksverksamhet med treårig yrkesinriktad utbildning i gymnasieskolan (mom. 16)

Lars Leijonborg och Carl-Johan Wilson (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 21 börjar med "Försöksverksamheten med" och slutar med "i gymnasieskolan" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill understryka vikten av att en reformerad yrkesutbildning i gymnasieskolan kommer till stånd. Inom vissa områden på den svenska arbetsmarknaden är nämligen den yrkesutbildning som för närvarande

står till buds underlägsen den som erbjuds i andra jämförbara industriländer. Utskottet föreslår att antalet intagningsplatser i försöksverksamheten med treårig yrkesinriktad utbildning i gymnasieskolan utökas till 12000 platser från budgetåret 1989/90. Utskottet utgår från att elevernas arbetsplatsförlagda utbildning i försöksverksamheten skall kunna genomföras enligt intentionerna i riksdagens beslut vid riksmötet 1987/88.

dels att moment 16 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

16. beträffande *utvidgad försöksverksamhet med treårig yrkesinriktad utbildning i gymnasieskolan*

att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:Ub817 yrkande 33 och 1988/89:Ub837 yrkande 2, med anledning av proposition 1988/89:100 och motionerna 1988/89:Ub276 yrkande 20 och 1988/89:Ub811 yrkande 1 samt med avslag på motionerna 1988/89:Ub289 yrkande 2, 1988/89:Ub806 yrkande 17 och 1988/89:Ub817 yrkande 24 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

7. Utvidgad försöksverksamhet med treårig yrkesinriktad utbildning i gymnasieskolan (mom. 16)

Larz Johansson och Marianne Andersson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 21 börjar med "Försöksverksamheten med" och slutar med "i gymnasieskolan" bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att erfarenheterna av försöksverksamheten med treårig yrkesinriktad utbildning i gymnasieskolan hittills har varit positiva. Trots den korta planeringstiden under år 1988 har eleverna kunnat göra omval till de nya försökslinjerna. I många fall har dessa omval brutit de traditionella könsrollsmönstren. En ökning av antalet sökande till verkstadsteknisk utbildning har även skett. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att försöksverksamheten tillförs ytterligare 1000 platser utöver de 10000 intagningsplatser som regeringen föreslår i budgetpropositionen. Detta tillskott av platser bör i första hand användas för att starta försök med treårig yrkesutbildning inom småindustri och hantverk. Enligt utskottets uppfattning är den nuvarande lärlingsutbildningen inom dessa yrkesområden otillräcklig. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 16 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

16. beträffande *utvidgad försöksverksamhet med treårig yrkesinriktad utbildning i gymnasieskolan*

att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:Ub276 yrkande 20 och 1988/89:Ub811 yrkande 1, med anledning av proposition 1988/89:100 och motionerna 1988/89:Ub817 yrkande 33 och 1988/89:Ub837 yrkande 2 samt med avslag på motionerna

1988/89:Ub289 yrkande 2, 1988/89:Ub806 yrkande 17 och 1988/89:Ub817 yrkande 24 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört, 1988/89:UbU15

8. Utvidgad försöksverksamhet med treårig yrkesinriktad utbildning i gymnasieskolan (mom. 16)

Ylva Johansson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 21 börjar med "Försöksverksamheten med" och slutar med "i gymnasieskolan" bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att erfarenheterna av försöksverksamheten med treårig yrkesinriktad utbildning i gymnasieskolan hittills har varit positiva. Trots den korta planeringstiden under år 1988 har eleverna kunnat göra omval till de nya försökslinjerna. I många fall har dessa omval brutit de traditionella könsrollsmönstren. En ökning av antalet sökande till verkstadsteknisk utbildning har även skett. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att försöksverksamheten tillförs ytterligare 1 000 platser utöver de 10 000 intagningsplatser som regeringen föreslår i budgetpropositionen. Detta tillskott av platser bör användas för att genomföra s. k. fullskaleförsök.

dels att moment 16 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

16. *beträffande utvidgad försöksverksamhet med treårig yrkesinriktad utbildning i gymnasieskolan*

att riksdagen med anledning av proposition 1988/89:100 och motionerna 1988/89:Ub276 yrkande 20, 1988/89:Ub811 yrkande 1, 1988/89:Ub817 yrkande 33 och 1988/89:Ub837 yrkande 2 samt med avslag på motionerna 1988/89:Ub289 yrkande 2, 1988/89:Ub806 yrkande 17 och 1988/89:Ub817 yrkande 24 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

9. Utformning av den yrkesinriktade utbildningen på gymnasial nivå (mom. 18)

Ann-Cathrine Haglund, Göran Allmér och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 22 börjar med "Riksdagen har" och på s. 23 slutar med "yrkande 18" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med motionärerna att följande riktlinjer och intentioner bör ligga till grund för den gymnasiala yrkesutbildningen i framtiden.

Stor hänsyn skall tas till de speciella krav och behov som gäller för resp. yrke och bransch vid utformningen av kurs- och timplaner. De skall bestå av för utbildningslinjen specifika allmänna ämnen, fackteori och arbetsteknik. Den allt snabbare tekniska utvecklingen av arbetsmarknaden stäl-

ler för varje yrke och bransch ökade krav på kvalitativt goda och omfattande kunskaper i olika allmänna ämnen. Det går därför inte att schablonmässigt för all yrkesutbildning fastställa ett block av sådana ämnen med likartat innehåll. Frågan om allmän behörighet för högskolestudier från de yrkesinriktade linjerna bör lösas genom generösa kompletteringsmöjligheter för dem som senare önskar genomgå en högskoleutbildning.

Yrkesutbildningen skall kunna variera mellan två och fyra år beroende på inriktning. Huvuddelen av utbildningstiden bör förläggas till arbetsplatser. Eleven skall vara anställd i resp. företag under praktiktiden. Företaget skall ha arbetsgivaransvar för eleven under praktiktiden. Eleven bör få lön som står i relation till produktionsinsatsen och de särskilt avpassade sociala kostnaderna. Lagen om anställningsskydd skall inte vara tillämplig på elever som är anställda på företag för att genomgå grundläggande yrkesutbildning. Att eleven är anställd under praktiktiden ger enligt utskottets uppfattning flera kvaliteter åt utbildningen. En anställning ger bl. a. bättre träning i de regler av social karaktär som råder på en arbetsplats jämfört med vad tillfällig praktik kan ge.

Slutligen anser utskottet att den här beskrivna utbildningen måste kompletteras med traditionell och i huvudsak skolförlagd yrkesutbildning för vissa yrkesområden.

Vad utskottet anfört om utformningen av den yrkesinriktade utbildningen bör riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub806 yrkande 18 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 18 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

18. *beträffande utformning av den yrkesinriktade utbildningen på gymnasial nivå*
att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub806 yrkande 18 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

10. Lärlingsutbildning m. m. (mom. 19)

Lars Leijonborg och Carl-Johan Wilson (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 23 börjar med "Gymnasial lärlingsutbildning" och på s. 24 slutar med "yrkande 7" bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att det för närvarande råder stor brist på yrkesutbildad arbetskraft inom näringslivet. För småföretagen är detta särskilt bekymmersamt, eftersom de har mindre resurser för att aktivt rekrytera personal.

Särskilt för småindustrin och det svenska hantverket spelar den gymnasiala lärlingsutbildningen en stor roll. Inte sällan får lärlingen fast anställning i det företag som svarat för lärlingsutbildningen. Mot denna bakgrund bör åtgärder vidtas för att öka intresset för gymnasial lärlingsutbildning. Den bör vara ett alternativ till linjer i gymnasieskolan.

Utskottet delar uppfattningen att statsbidraget till den gymnasiala lärlingsutbildningen bör förbättras. Statsbidrag bör utgå med 75 % första året,

50% andra och 25% tredje året. I den reguljära lärlingsutbildningen är en lärling både elev i gymnasieskolan och anställd i ett företag. Enligt vad utskottet erfarit är anställningsförhållandet för närvarande ett av de största hindren för att anställa flera lärlingar från företagets sida. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att det bör ges möjlighet för företagen att provanställa lärlingar eller att träffa avtal om tidsbegränsad anställning.

Det är väsentligt att lärare, syokonsulenter och andra yrkesrådgivare inom skolan har goda kunskaper om småföretagens förutsättningar och roll i näringslivet.

Vad utskottet anfört om lärlingsutbildning m. m. bör riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:Ub234, 1988/89:Ub235 yrkandena 1 och 2, 1988/89:Ub258 och med anledning av motionerna 1988/89:Ub556 yrkande 1 delvis samt 1988/89:Ub824 yrkande 7 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 19 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

19. beträffande *lärlingsutbildning m. m.*

att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:Ub234, 1988/89:Ub235 yrkandena 1 och 2, 1988/89:Ub258 och med anledning av 1988/89:Ub556 yrkande 1 delvis samt 1988/89:Ub824 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

11. Lärlingsutbildning m. m. (mom. 19)

Eva Goës (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 23 börjar med "Gymnasial lärlingsutbildning" och på s. 24 slutar med "yrkande 7" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning bör den gymnasiala yrkesutbildningen i större omfattning än för närvarande ske i form av lärlingsutbildning. Genom lärlingsutbildningen har eleverna större möjlighet att få ett fast arbete. En omfattande lärlingsutbildning på gymnasial nivå är vidare en förutsättning för att det svenska hantverket även i framtiden skall kunna erbjuda ett stort utbud av olika yrkesinriktningar. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 19 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

19. beträffande *lärlingsutbildning m. m.*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub824 yrkande 7 och med anledning av motionerna 1988/89:Ub234, 1988/89:Ub235 yrkandena 1 och 2, 1988/89:Ub258 och 1988/89:Ub556 yrkande 1 delvis som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

12. Vårdutbildningarnas praktisk-kliniska delar (mom. 21)

1988/89:UbU15

Lars Leijonborg och Carl-Johan Wilson (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 25 börjar med "Utskottet behandlade" och slutar med "yrkande 3 delvis" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill i likhet med motionärerna understryka vikten av att de praktisk-kliniska delarna av vårdutbildningarna utvecklas genom en förbättrad handledarutbildning. Inom sjukvårdens personalplanering tas det enligt vad utskottet erfarit sällan hänsyn till att elevhandledningen är en väsentlig arbetsuppgift i vårdarbetet. Detta medför att personalen kan uppleva elevhandledningen som svår och betungande. Enligt utskottets uppfattning är det angeläget att olika former av handledarutbildning prövas i försöksverksamheten med en treårig yrkesinriktad utbildning i gymnasieskolan. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 21 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

21. beträffande *vårdutbildningarnas praktisk-kliniska delar* att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub837 yrkande 3 delvis som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

13. Inriktningen av en treårig vårdutbildning (mom. 22)

Ann-Cathrine Haglund (m), Göran Allmér (m), Birger Hagård (m) och Eva Goës (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 25 börjar med "Utskottet vill" och slutar med "det avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill understryka vikten av att utbildningen för vårdpersonal förlängs och att den allmänna kunskapsnivån inom vårdutbildningarna i gymnasieskolan höjs. Nya metoder och ny teknik inom vårdområdet kräver i dag goda kunskaper i bl. a. naturvetenskapliga ämnen. Det är enligt utskottets uppfattning viktigt att en stor del av den utökade utbildningstiden i en ny vårdutbildning skall läggas på allmänna ämnen, såsom svenska, engelska, naturkunskap, psykologi och matematik samt vårdpraktik. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 22 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

22. beträffande *inriktningen av en treårig vårdutbildning* att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub810 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

14. Gymnasieskolans inriktning och utformning (mom. 23)

Ann-Cathrine Haglund, Göran Allmér och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 26 börjar med "Som utskottet" och med "av utskottet" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i motion 1988/89:Ub806 att gymnasieutbildningen skall syfta till att ge både en god grund för högre teoretiska studier och för mer avancerad yrkesutbildning. Vissa studievägar i gymnasieskolan skall även ge sådana kunskaper och färdigheter att en yrkesverksamhet kan påbörjas direkt efter avslutad utbildning.

Gymnasieskolan bör byggas upp med tydligt inriktade utbildningslinjer. Eleverna kan därmed se ett direkt samband mellan utbildningen och det mål den syftar till. Det är varken möjligt eller önskvärt att i en och samma utbildning nå samtliga ovan angivna mål. Ett tidigt utbildningsval får emellertid inte innebära låsningar för framtiden. Goda möjligheter till komplettering skall alltid finnas för dem som senare vill ändra inriktning.

Utskottet anser vidare att elevernas valmöjligheter på de studieförberedande linjerna bör öka. Riksdagen har tidigare beslutat att elever med intresse för idrott och estetiska ämnen kan få ägna sig åt sitt specialintresse genom jämkning av timplanen. Samma möjlighet till jämkning bör enligt utskottets uppfattning även ges till elever med intresse för ett i gymnasieskolans timplan upptaget läroämne, t. ex. matematik, fysik och språk. Utskottet anser att specialgymnasier för teoretiska ämnen bör kunna inrättas. De föreslås bli riksrekryterande i likhet med idrottsgymnasierna.

Vad utskottet anfört om gymnasieskolans inriktning och utformning bör riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub806 yrkandena 16 och 19, med anledning av motion 1988/89:Ub817 yrkandena 25–27 och med avslag på motionerna 1988/89:Ub270, 1988/89:Ub280 och 1988/89:Ub296 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 23 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

23. beträffande *gymnasieskolans inriktning och utformning* att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub806 yrkandena 16 och 19, med anledning av motion 1988/89:Ub817 yrkandena 25–27 och med avslag på motionerna 1988/89:Ub270, 1988/89:Ub280 och 1988/89:Ub296 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

15. Gymnasieskolans inriktning och utformning (mom. 23)

Lars Leijonborg (fp), Carl-Johan Wilson (fp) och Eva Goës (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 26 börjar med "Som utskottet" och slutar med "av utskottet" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att gymnasieskolan skall ha såväl yrkesinriktade som studieförberedande studievägar. För vissa gymnasielinjer bör särskilda förkunskapskrav gälla. Då gymnasieskolan har kommit att bli en skolförberedelse för praktiskt taget alla ungdomar ställs nu andra krav på gymnasieskolan än då den huvudsakligen var en förberedelse för fortsatta studier vid

fackhögskolor eller universitet. Gymnasieskolan måste ta ansvar för alla elever och ge dem en likvärdig utbildning.

Utskottet anser vidare att elevernas valmöjligheter på de studieförberedande linjerna bör öka. Riksdagen har tidigare beslutat att elever med intresse för idrott och estetiska ämnen kan få ägna sig åt sitt specialintresse genom jämkning av timplanen. Samma möjlighet till jämkning bör enligt utskottets uppfattning även ges till elever med intresse för ett i gymnasieskolans timplan upptaget läroämne, t.ex. matematik, fysik och språk. Utskottet anser att specialgymnasier för teoretiska ämnen bör kunna inrättas. De föreslås bli riksrekryterande i likhet med idrottsgymnasierna.

Enligt utskottets uppfattning bör gymnasieskolan organiseras på ett flexibelt sätt. På vissa av de teoretiska linjerna bör ett tillvalssystem tillämpas enligt vilket eleverna ganska fritt efter intresse, yrkes- och studieinriktning får välja ämnen och delämnena – moduler – utöver en fast kärna av några obligatoriska ämnen. Flexibiliteten i gymnasieskolan måste enligt utskottets uppfattning syfta till att avlägsna alla återvändsgränder, och det måste finnas tillgång till kompletteringsmöjligheter, i vissa fall redan under gymnasietiden.

Vad utskottet anfört om gymnasieskolans inriktning och utformning bör riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub817 yrkandena 25–27, med anledning av motion 1988/89:Ub806 yrkandena 16 och 19 samt med avslag på motionerna 1988/89:Ub270, 1988/89:Ub280 och 1988/89:Ub296 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 23 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

23. *beträffande gymnasieskolans inriktning och utformning*
att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub817 yrkandena 25–27, med anledning av motion 1988/89:Ub806 yrkandena 16 och 19 samt med avslag på motionerna 1988/89:Ub270, 1988/89:Ub280 och 1988/89:Ub296 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

16. Ämnesanknuten praktik på treårig ekonomisk linje i gymnasieskolan (mom. 24)

Larz Johansson (c), Marianne Andersson (c) och Ylva Johansson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 26 börjar med "Försök med" och slutar med "ekonomiska linjen" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att ämnesanknuten praktik bör införas på treårig ekonomisk linje i gymnasieskolan. Hittills vunna erfarenheter från försöksverksamhet med ämnesanknuten praktik har visat att det finns betydande skillnader mellan olika linjers möjligheter att genomföra praktik. Den ekonomiska linjen har t.ex. en tradition att falla tillbaka på i detta avseende. Vidare skiljer sig E-linjen i viss mån från H-

S-, och N-linjerna genom att den både ger studieförberedelser och yrkesförberedelser. Utskottet har vidare erfarit att lärarna på E-linjen haft goda förutsättningar att på ett naturligt sätt använda elevernas erfarenheter från praktiken i undervisningen.

Mot denna bakgrund anser utskottet att praktik bör införas som reguljär verksamhet på treårig ekonomisk linje med början i årskurs 1 läsåret 1989/90. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 24 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

24. *beträffande ämnesanknuten praktik på treårig ekonomisk linje i gymnasieskolan*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub276 yrkande 22 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

17. Utbildning i kost, hälsa och konsumtion m. m. i gymnasieskolan (mom. 25)

Lars Leijonborg och Carl-Johan Wilson (båda fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 27 börjar med "De icke" och på s. 28 slutar med "och 1988/89:Ub819" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att behovet av kunskaper inom området kost och matlagning måste uppmärksammas mer. Enligt utskottets mening bör en konsumtionsutbildning i nya former erbjudas eleverna i gymnasieskolan så snart som möjligt. En sådan utbildning bör vara inriktad på arbetsmarknadens behov av utbildad personal inom konsumtionsområdet men den skall även kunna ge behörighet för fortsatta studier i högskolan. Eleverna i gymnasieskolan bör även få tillfälle att studera allmänna konsumentfrågor.

Utskottet vill fästa uppmärksamheten på den utbildning som bedrivs i landstingskommunala gymnasieskolor och lanthushållsskolor inom konsumtionsområdet. För många ungdomar, som av olika skäl inte söker till den vanliga gymnasieskolan, kan studier vid lanthushållsskolorna och motsvarande skolor ge en god utbildning inte minst inom det hemtekniska området. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 25 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

25. *beträffande utbildning i kost, hälsa och konsumtion m. m. i gymnasieskolan*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub217 och med anledning av motionerna 1988/89:Ub226, 1988/89:Ub251, 1988/89:Ub275 yrkandena 3–5, 1988/89:Ub290 yrkandena 2 och 3, 1988/89:Ub295, 1988/89:Ub314, 1988/89:Ub320, 1988/89:Ub331, 1988/89:Ub334 delvis, 1988/89:Ub807 yrkande 2 och 1988/89:Ub819 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

18. Utbildning i kost, hälsa och konsumtion m. m. i gymnasieskolan (mom. 25)

1988/89:UbU15

Larz Johansson och Marianne Andersson (båda c) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 27 börjar med "De icke" och på s. 28 slutar med "och 1988/89:Ub819" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att alla ungdomar i gymnasieskolan bör få kunskaper i kost, hälsa och hushållsekonomi. Speciell uppmärksamhet måste ägnas åt den nya treåriga försökslinjen, omvårdnadslinjen. Enligt vad utskottet erfarit är undervisningstiden i kost- och konsumentkunskap inte tillräcklig på den nya linjen. Om omvårdnadslinjen skall ge en god utbildning för arbetstagare inom vård och omsorg, bör undervisningen i kost- och konsumentkunskap samt hushållning utökas.

Utskottet vill framhålla betydelsen av internathushållsskolornas/lant-hushållsskolornas roll i utbildningssamhället. De har vanligen god kontakt med bygdens kulturella sammanslutningar och därmed dess traditioner. De förvaltar ett kulturarv genom att bl. a. föra kunskaper vidare inom det hemtekniska och textila området. Vanligen bedrivs utbildningen i internatform. Detta innebär att eleverna får lära sig ta ansvar och visa hänsyn. Det ökade intresset för bl. a. kostfrågor bör enligt utskottets uppfattning medföra att dessa skolor kan vidareutvecklas. Påbyggnadsutbildningen Kost, hälsa och hushållning bör kunna vara en attraktiv kurs vid internathushållsskolorna/lanthushållsskolorna. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 25 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

25. *beträffande utbildning i kost, hälsa och konsumtion m. m. i gymnasieskolan*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub275 yrkandena 3–5 och med anledning av motionerna 1988/89:Ub217, 1988/89:Ub226, 1988/89:Ub251, 1988/89:Ub290 yrkandena 2 och 3, 1988/89:Ub295, 1988/89:Ub314, 1988/89:Ub320, 1988/89:Ub331, 1988/89:Ub334 delvis, 1988/89:Ub807 yrkande 2 och 1988/89:Ub819 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

19. Utbildning i kost, hälsa och konsumtion m. m. i gymnasieskolan (mom. 25)

Eva Goës (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 27 börjar med "De icke" och på s. 28 slutar med "och 1988/89:Ub819" bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att undervisning om barn, boende, privatekonomi och kost har en mycket ringa andel av den totala utbildningstiden i

gymnasieskolan. Detta beror i hög grad på rådande värderingar i samhället om arbetet i hemmet, omsorgen om barnen etc.

Mot denna bakgrund anser utskottet att kostfrågor, boende och privatekonomi samt vård och fostran av barn bör införas som obligatoriska undervisningsmoment på samtliga linjer i gymnasieskolan. Vidare bör det inom gymnasieskolan snarast inrättas en linje med speciell inriktning på kostfrågor, boende och konsumentekonomi, vilken även bör ge allmän berhörighet för högre studier.

Vad utskottet anfört om utbildning i kost, hälsa och konsumtion m. m. bör riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub331 och med anledning av motionerna 1988/89:Ub217, 1988/89:Ub226, 1988/89:Ub251, 1988/89:Ub275 yrkandena 3–5, 1988/89:Ub290 yrkandena 2 och 3, 1988/89:Ub295, 1988/89:Ub314, 1988/89:Ub320, 1988/89:Ub334 delvis, 1988/89:Ub807 yrkande 2 och 1988/89:Ub819 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 25 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

25. beträffande *utbildning i kost, hälsa och konsumtion m. m. i gymnasieskolan*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub331 och med anledning av motionerna 1988/89:Ub217, 1988/89:Ub226, 1988/89:Ub251, 1988/89:Ub275 yrkandena 3–5, 1988/89:Ub290 yrkandena 2 och 3, 1988/89:Ub295, 1988/89:Ub314, 1988/89:Ub320, 1988/89:Ub334 delvis, 1988/89:Ub807 yrkande 2 och 1988/89:Ub819 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

20. Undervisning i biologi och ekologi i gymnasieskolan (mom. 27)

Eva Goës (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 28 börjar med "Utskottet hänvisar" och slutar med "motion 1988/89:Ub248" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att ökad kunskap om samspelet i naturen och den mänskliga aktivitetens påverkan på natur och miljö är en förutsättning för att hejda miljöproblemen i världen. Mot denna bakgrund bör undervisningen i biologi och ekologi i gymnasieskolan få ett ökat utrymme i de tre- och fyraåriga linjernas timplaner. Enligt utskottets uppfattning bör det totala antalet veckotimmar i årskurserna 1–3 för naturvetenskapliga orienteringsämnen på naturvetenskaplig linje fördelas lika för vardera ämnena biologi, kemi och fysik. På de ekonomiska och tekniska linjerna bör ekologi studeras i årskurserna två och tre. Vidare bör undervisningen i ekologi i ämnet naturkunskap på de humanistiska och samhällsvetenskapliga linjerna förstärkas. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 27 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1988/89:UbU15

27. beträffande *undervisning i biologi och ekologi i gymnasieskolan*
att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub248 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

21. Språkundervisningen i gymnasieskolan (mom. 28)

Ann-Cathrine Haglund (m), Lars Leijonborg (fp), Göran Allmér (m), Birger Hagård (m) och Carl-Johan Wilson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 28 börjar med "Utskottet erinrar" och på s. 29 slutar med "samt 3–5" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att den ökande internationaliseringen inom bl. a. yrkeslivet ställer nya krav på språkundervisningen i gymnasieskolan. Ett litet land som Sverige är mycket beroende av utrikeshandel och andra kontakter, inte minst kulturella, med andra länder. Vi måste själva skaffa oss förutsättningar för internationell kommunikation om vi skall kunna tillgodose behovet av internationellt utbyte av kunskap och erfarenhet från andra länder.

Sverige behöver människor med goda språkkunskaper. Enligt utskottets uppfattning är det därför väsentligt att eleverna i gymnasieskolan får möjlighet att fördjupa sig i olika språk. Detta kan ske genom olika tillval men också genom att språkintresserade elever ges samma möjligheter som t. ex. idrottande elever att fördjupa sitt intresse på skoltid. Vidare anser utskottet att s. k. språkgymnasier med riksintagning skall inrättas i likhet med nuvarande idrottsgymnasier. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 28 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

28. beträffande *språkundervisningen i gymnasieskolan*
att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:Ub224 yrkandena 1 och 2 samt 1988/89:Ub817 yrkande 37 och med anledning av motionerna 1988/89:Ub271, 1988/89:Ub801 yrkande 7 delvis och 1988/89:Ub831 yrkandena 1 samt 3–5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

22. Språkundervisningen i gymnasieskolan (mom. 28)

Eva Goës (mp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 28 börjar med "Utskottet erinrar" och på s. 29 slutar med "samt 3–5" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning kommer ett ökande antal svenskar i framti-

den att arbeta i företag, organisationer och myndigheter med internationella kontakter. Allt fler anställda inom t. ex. serviceyrkena måste kunna förstå och helst tala främmande språk för att kunna sköta sina arbetsuppgifter. De behöver också ha viss kännedom om andra kulturer och religioner. Behovet av språkkunniga tekniker, naturvetare och ekonomer kommer att bli allt större i framtiden.

På olika sätt bör språkprogrammet i gymnasieskolan förbättras.

På teknisk linje bör eleverna få en treårig studiegång i engelska och B-språk eller C-språk. På timplanen för årskurs 3 av denna linje bör tre veckotimmar tas upp i vardera språket.

SÖ bör få i uppdrag att under en femårsperiod bedriva försöksverksamhet med en förstärkt språklig utbildning på samtliga treåriga linjer. En alternativ kursplan för undervisning delvis på engelska i samhällskunskap, historia, religionskunskap m. fl. ämnen bör utarbetas.

Regeringen bör vidare uppdra åt SÖ att snarast vidta åtgärder för att åstadkomma beskrivningsbara, realistiska och mätbara mål för undervisningen i språk.

Slutligen bör SÖ få i uppdrag att utforma modeller för en mer individualiserad språkundervisning i gymnasieskolan med utgångspunkt i de resurser som inom ramen för gällande statsbidragsbestämmelser bör finnas tillgängliga för språkundervisningen. Ett försöks- och utvecklingsarbete med grund- och tilläggskurser samt flexibla elevgrupperingar bör starta i syfte att åstadkomma arbetsformer som passar den enskilda elevens förutsättningar.

Vad utskottet anfört om språkundervisningen bör riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub831 yrkandena 1 och 3–5 samt med anledning av motionerna 1988/89:Ub224 yrkanden 1 och 2, 1988/89:Ub271, 1988/89:Ub801 yrkande 7 delvis och 1988/89:Ub817 yrkande 37 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 28 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

28. beträffande *språkundervisningen i gymnasieskolan* att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub831 yrkandena 1 och 3–5 samt med anledning av motionerna 1988/89:Ub224 yrkandena 1 och 2, 1988/89:Ub271, 1988/89:Ub801 yrkande 7 delvis och 1988/89:Ub817 yrkande 37 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

23. Tillämpningen av en utgiftsram för lönekostnader för gymnasieskolan (mom. 32)

Larz Johansson (c), Marianne Andersson (c) och Ylva Johansson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 31 börjar med "Utskottet har" och slutar med "till handlingarna" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning innebär tillämpningen av en utgiftsram för lönekostnader att ansvaret för prioriteringar inom skolan övervältras på de anställda i skolan. Utskottet anser att en sådan styrning av skolväsendet inte är acceptabel. Till följd av den sänkta lönenivån efter vilken statsbidrag utbetalas för budgetåret 1988/89 har enligt vad utskottet erfarit åtskilliga skolor tvingats minska undervisningsvolymen inom vissa angelägna områden, t. ex. inom språkundervisningen samt frivillig undervisning i bl. a. estetiska ämnen och idrott.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att effekterna av tillämpningen av en utgiftsram för lönekostnader för gymnasieskolan slår hårdast mot elever med svårigheter i skolan. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 32 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

32. *beträffande tillämpningen av en utgiftsram för lönekostnader för gymnasieskolan*

att riksdagen med bifall till motion 1988/89:Ub266 yrkande 8 delvis och med anledning av proposition 1988/89:100 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

24. Anslagsbeloppet under Bidrag till driften av gymnasieskolor (mom. 34)

Under förutsättning av bifall till reservation 5

Ann-Cathrine Haglund, Göran Allmér och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 32 börjar med "Av statsfinansiella" och slutar med "5 659 310 000 kr." bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående avstyrkt en utvidgning av försöksverksamheten med treårig yrkesinriktad utbildning. Anslaget till driften av gymnasieskolor för budgetåret 1989/90 bör därför reduceras med 21,5 milj. kr. Riksdagen bör med hänvisning även till utskottets ställningstagande i övrigt till Bidrag till driften av gymnasieskolor anvisa $(5\,643\,610\,000 - 16\,700\,000 + 32\,000\,000 + 400\,000 - 21\,500\,000) = 5\,637\,810\,000$ kr. för budgetåret 1989/90.

dels att moment 34 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

34. *beträffande anslagsbeloppet under Bidrag till driften av gymnasieskolor*

att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:Ub276 yrkande 19 delvis, 1988/89:Ub289 yrkande 3 delvis, 1988/89:Ub834 yrkandena 24 delvis och 25, med anledning av propositionerna 1988/89:100 och 1988/89:90 samt motion 1988/89:Ub266 yrkande 4 och med avslag på motion 1988/89:Ub266 yrkandena 1, 2, 6, 7 och yrkande 8 delvis till *Bidrag till driften av gymnasieskolor* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 5 637 810 000 kr.,

25. Anslagsbeloppet under Bidrag till driften av gymnasieskolor (mom. 34)

1988/89:UbU15

Under förutsättning av bifall till reservation 23

Ylva Johansson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 32 börjar med "Av statsfinansiella" och slutar med "5 659 310 000 kr." bort ha följande lydelse:

Utskottet anser det angeläget att vissa områden inom gymnasieskolan får ökade resurser utöver vad regeringen föreslagit i budgetpropositionen för budgetåret 1989/90.

Enligt utskottets uppfattning kommer försöksverksamheten med treårig yrkesinriktad utbildning i gymnasieskolan att vara förenad med stora kostnader i form av lokaler, utrustning m. m. Mot denna bakgrund bör de kommuner som deltar i försöksverksamheten få 500 kr. per deltagande elev för att täcka de ökade kostnaderna. För detta ändamål beräknas 5 milj. kr.

Utskottet anser det viktigt att eleverna i gymnasieskolan får stifta bekantskap med verksamheter utanför skolan. Kulturinstitutioner och föreningar av olika slag bör få möjlighet att – givetvis på skolans villkor – informera om sin verksamhet. Därigenom skapas kontakter mellan skolan och olika kultur- och föreningsaktiviteter vilka successivt kan utvecklas och resultera i olika verksamheter från elevernas sida. För att bl. a. ersätta kostnader för företrädare för olika kulturinstitutioner och föreningar bör särskilda statliga medel anslås motsvarande 15 milj. kr.

När det gäller gymnasieskolans statsbidrag vill utskottet framhålla att en av principerna för införandet av det nya statsbidragssystemet för lärarlöner i gymnasieskolan fr. o. m. den 1 juli 1987 var att det nya systemet skulle vara kostnadsneutralt för staten. Samma princip beträffande kostnaderna bör enligt utskottets uppfattning även gälla skolhuvudmännen. Mot denna bakgrund bör kompensationsgränsen sänkas från 5 % till 2 %. Kostnaden för denna åtgärd beräknas till 3 milj. kr. utöver regeringens förslag i budgetpropositionen.

Slutligen anser utskottet att riksdagen till allmänt undervisningsbidrag för gymnasieskolan för budgetåret 1989/90 anslår 32,8 milj. kr. utöver regeringens förslag. Utskottet anser inte att en utgiftsram för lönekostnader för gymnasieskolan skall tillämpas.

Utskottet föreslår att riksdagen i enlighet med utskottets ställningstaganden i övrigt till dimensionering m. m. anvisar (5 643 610 000 – 16 700 000 + 32 000 000 + 400 000 + 55 800 000=) 5 715 110 000 kr.

dels att moment 34 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

34. beträffande *anslagsbeloppet under Bidrag till driften av gymnasieskolor*

att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:Ub266 yrkandena 1, 2, 6, 7 och 8 delvis, 1988/89:Ub276 yrkande 19 delvis och

1988/89:Ub289 yrkande 3 delvis, med anledning av propositionerna 1988/89:100 och 1988/89:90 samt motion 1988/89:Ub266 yrkande 4 samt med avslag på motion 1988/89:Ub834 yrkandena 24 delvis och 25 till *Bidrag till driften av gymnasieskolor* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 5 715 110 000 kr.,

1988/89:UbU15

26. Anslagsbeloppet under *Bidrag till åtgärder inom kommunernas uppföljningsansvar för ungdom under 18 år m. m.* (mom. 35)

Ann-Cathrine Haglund (m), Lars Leijonborg (fp), Göran Allmér (m), Birger Hagård (m) och Carl-Johan Wilson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 33 börjar med "Utskottet anser" och slutar med "på 236 198 000 kr." bort ha följande lydelse:

Utskottet konstaterar att allt fler ungdomar väljer gymnasieutbildning direkt efter grundskolan. Det är angeläget att kunna möta deras behov av utbildning. Utskottet har tidigare tillstyrkt en ökning av intagningsvolymen med 2 000 platser inom gymnasieskolans direktram utöver regeringens förslag i budgetpropositionen. Utskottet anser att medel för denna ökning av antalet intagningsplatser bör tas från detta anslag. Kostnaden beräknas till 32 milj. kr.

Utskottet föreslår att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:Ub817 yrkande 36 delvis och 1988/89:Ub834 yrkande 23 delvis samt med anledning av proposition 1988/89:100 till *Bidrag till kommunernas uppföljningsansvar för ungdom under 18 år m. m.* för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på (236 198 000 - 32 000 000 =) 204 198 000 kr.

dels att moment 35 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

35. *beträffande anslagsbeloppet under Bidrag till åtgärder inom kommunernas uppföljningsansvar för ungdom under 18 år m. m.*

att riksdagen med bifall till motionerna 1988/89:Ub817 yrkande 36 delvis och 1988/89:Ub834 yrkande 23 delvis samt med anledning av proposition 1988/89:100 till *Bidrag till åtgärder inom kommunernas uppföljningsansvar för ungdom under 18 år m. m.*,

för budgetåret 1989/90 anvisar ett förslagsanslag på 204 198 000 kr.